Kulttuurilehti

Elias

2/2023
Hinta 7.50 E

Uudenmaan Kirjoittajat ry

Anne Tarsalainen
kirjoitti sukunsa salaisuudet kirjoiksi

Astaterhikki Salonen
Yli sudenkuoppien – tietoa ja tarinoita pienyrittäjille

Suuri lukupaketti
runoja, novelleja, kertomuksia, kirja-arvosteluja

Kalevalan
tarinat Käpylän sähkökaapeissa

Muutokset jatkuvat

Kun ympäri käydään, niin yhteen tullaan.
Maailma on kuin spiraali, jossa kieputaan ja joka kierroksella napataan jotain mukaan edelliseltä rundilta. Siinä se jokin sitten hioutuu ja mukautuu matkan varrella, kunnes on eräänä päivänä taas käyttökelpoinen uudessa tarkoituksessa.

Tältä tämä Eliaksen peräsimeen tarttuminen tuntui. Matkassa oli jo vanhaa ja tuttua, mutta paljon uutta edessä.

Olin perustamassa Eliasta aikoinaan. Lehti oli tuolloin tabloid-kokoinen ja kovin laiha. Aikakauslehden formaatissa en ole Eliasta ennen tehnyt.

Työtapani on kovin erilainen verrattuna useimpien toimittajien työskentelyyn. Jos on itselläni tässä sopeutumista kaikkine Eliakselle ajansaatossa räätälöityine ohjeineen, taitavat kanssakirjoittajat säikähtää vielä enemmän. Vain taittajat ja kuvaajat, joilla on visuaalinen näkemys voimallinen, ymmärtävät tapaani purkaa mielikuvaa luomastani kokonaisuudesta sivuille sen sijaan, että rakentaisin pala palalta sovitellen palapelia täydeksi, odottaen millainen kokonaisuus siitä syntyy, kuten useimmilla, vain kirjoittavilla, toimittajilla on tapana.

Olen luvannut luotsata Eliasta vt. päätoimittajana, kunnes löydämme uuden, innokkaan henkilön tähän työhön kantamaan kortensa kirjoittajien kekoon. Jos sinua kiinnostaa Eliaksen päätoimittajuus, ota yhteyttä mitä pikimmin.

Sitä odotellessa
Kirjoittamisiin
Eija Tuomela-Lehti
Vt. päätoimittaja ja
Uudenmaan Kirjoittajat ry:n puheenjohtaja

Sisällysluettelo

s. 2 Puheenjohtajan ja vt. päätoimittajan terveiset – Eija Tuomela-Lehti
s. 3 Univormussa ei remuta, kolumni – Liisa Mäntymies
s. 4-5 ”Geenimme kantavat muistoja” – Anne Tarsalainen ei vaikene enää – Eija Tuomela-Lehti
s. 6-7 Astaterhikki Salosen tietokirja neuvoo *Yli sudenkuoppien – tietoa ja tarinoita pienyrittäjille* – Eija Sandberg
s. 7 Oodi työlle, Nyt, runoja – Astaterhikki Salonen
s. 8 Modernia japonismia, Riika Helle-Kotka, *Kaiuttimessa peipot* – RH-K/toimitus
s. 8 Marjo Ojalammin *Nälkäpeili*stä katsoo luuranko – MO/toimitus
s. 9 Puhetta puheesta runon muodossa, Leena Sainio, *Kirjosiipi* – Eija Tuomela-Lehti
s. 10-11 Kieli menee mankelista, *Saila Susiluoto, Carmen* – Anu Vihma
s. 11 Mukavanherkkä novellikokoelma, *Pirjo Leimunen, Kiitos ja anteeksi* – Riitta Welroos
s. 11 Nainen kohotti lasiaan, runo – Riitta Welroos
s. 12 Salainen armeija luo sekasortoa, Ville Kaarnakari, *Varjo* – VK/toimitus
s. 12 Murhattiinko Diana sittenkin, Tapio Kuosma, *Prinsessa Dianan kuolema – avoin tapaus* – Pentti Peltoniemi
s. 13 Kirjallinen palapeli, Eija Tuomela, *Rakas, tahdon rahasi* – Eija Dunderfelt
s. 13 Suloisimmalle ihmiselle, runo, Saila Finne
s. 14 Inkerinsuomalaisen perheen pakolaisvuodet, Kari Savolainen, *Valtteri Inkerinmaan Seppälästä* – Pentti Peltoniemi
s. 14-15 Näetkö naamoja, havaitsetko haamuja? ”Rumat kuvat” kertovat – ET/toimitus
s. 15 Kirsti Mäenpää, *Kohti valkoisten huntujen heimoa* – Jaana Marjanen
s. 15 Gardeletto, pienoisnovelli – Riitta Welroos
s. 15-17 Hovinsaari, novelli – Hannu Niklander
s. 17 Lämpö, runo – Marita Engberg
s. 18-19 Runoja ja pienoisproosaa – Maija Ahlqvist – Riitta Welroos – Anne Tarsalainen – Marja-Leena Lyyra-Kukkonen – Ritva Laine – Marita Engberg – Anu Vihma – Pirjo Kotamäki – Pentti Salmela
s. 20-21 Muutos, novelli – Pirjo Leimunen
s. 21 Lintulento kivikauteen, novelli – Kirsti Mäenpää
s. 22 Parhaita muutoksia mielestäni, proosaa – Seija Eklund
s. 22 Linnun kuiskaus, runo – Pirjo Kotamäki
s. 23 Yö joella kesän kuihtuessa, novelli – Maija Ahlqvist
s. 24 Lapsuuteni sankareita – Sirpa Suominen; Kirjoituskehote – Ulla Welin
s. 25 Harharetki, novelli – Kari Kaijanaho
s. 26-27 Runoja – Jorma Hyvönen – Riitta Welroos – Marja-Leena Lyyra-Kokkonen – Riitta Komppa – Riika Helle-Kotka – Pirjo Kotamäki – Ulla Welin – Marita Engberg – Anna Tarsalainen – White Raven
s. 28 Kalevalan tarinat sähkökaapeissa Käpylässä – Toivo Koivisto

Kulttuurilehti
Elias

Kulttuurilehti Eliaksen julkaisija:
Uudenmaan Kirjoittajat ry
Nylands Skribenter rf
Päätoimittaja ja taitto: Eija Tuomela-Lehti
Toimitussihteerit: Christine Hammar, Paula Kokkonen ja Sirpa Suominen.
Toimitus: Ukirin hallitus

ISSN 2243-3414 (painettu)
ISSN 2243-3422 (verkkojulkaisu)

Paino: Aksidenssi Oy, Helsinki 2023

Kansikuvassa: Anne Tarsalainen
Kuva: Eija Tuomela-Lehti
Tämän lehden taidekuvat: Anna-Maija Rissanen

Uudenmaan Kirjoittajat ry Nylands Skribenter rf

Hallitus:
Puheenjohtaja Eija Tuomela-Lehti
Varapuheenjohtaja: Riku Räihä
Sihteeri: Eija Dunderfelt
Taloudenhoitaja: Christine Hammar
Jäsenet: Sirpa Suominen, Ulla Welin ja Anu Vihma.
Varajäsenet: Ninni Mäntylä, Maria Salo-Pulliainen ja Eija Sandberg.

www.ukir.info

Elias ilmestyy pääsääntöisesti kaksi kertaa vuodessa: huhtikuuussa ja lokakuussa. Seuraava Elias ilmestyy huhtikuussa 2024.

Aineistot: Lehteen tulevat tekstit ja kuvat 28.2.2024 mennessä osoitteeseen **uudenmaan@gmail.com**

Toimitus päättää julkaisusta ja pidättää oikeuden tehdä saamaansa materiaaliin toimituksellisia muutoksia.

Tekstit: Lähetä vain täysin valmis teksti. Keskeneräisiä tekstejä ei huomioida. Tekstien pituus max. (5800-5900) merkkiä, kaksi A4 sivua. Tallennusmuotona RTF. Jos tekstin sommittelu on tärkeä (runot), lähetä mukana myös PDF:ksi tallennettu versio.
Kirjoita omalla äänelläsi, älä kopioi suoraan toisten tekstejä. Mainitse lähteet.

Kuvat: Mikäli tarjoat tekstisi kanssa kuvia, huomioithan, että valokuvia tai piirroksia ei saa kopioida internetistä tai kirjoista ilman lupaa.Jos löydät internetistä kuvan, jonka haluat tekstiisi, kysy valokuvan ottajan tai piirtäjän (kuvan oikeudenhaltijan) lupa, ja lähetä hänen antamansa lupa tekstisi yhteydessä, lisäksi hänen yhteystietonsa. Kirjoista otetuista, skannatuista tai valokuvatuista kuvista tarvitaan myös kustantajan lupa. Kuvat JPG-kuvina. Kuvien tiedostokoko väh. 2 Mt. Tarkista kuvan koko ennen lähettämistä. Kuvakoko 100-990 kt ei ole julkaisukelpoinen.

Univormussa ei remuta

Runohana on auki, milloin se valuu, milloin virtaa. Sängyssä pidän kynää ja lehtiötä, raapustan ideoita talteen pimeässä. Aamulla kerään laput, useimmiten saan selvää käsialasta, en aina. Tekstiä siis syntyy, mutta hiomisen työ käy hitaasti. Tuttua?

¤¤¤ ¤¤¤ ¤¤¤

Pyöräilen Seurasaaren rantakahvilaan,

tulee raitakissa vastaan, muina miehinä,

toivotan sille hyvät päivät.

Ei vastaa, kulkee häntä pystyssä ohi.

¤¤¤

Puiden takana Urho K:n ja Sauli N:n huushollit,

maineikkaita miehiä molemmat,

toinen Suomen entinen, toinen nykyinen tuki ja turva.

Kenestä seuraava?

¤¤¤

G. Mannerheim – niin hän kirjoitti nimensä –

presidentti hänkin, käytti asepukua yli 60 vuotta.

Valokuvassa paroni M., kaiketi jo kenraali,

harjoituttaa joen ylitystä Puolassa ratsun selässä

ilkosillaan.

Sallittua: ei kantanut asepukua.

Tsaari lähetti Mannerheimin vuosiksi Keski-Aasiaan.

Kotiin palaava Gustav kirjoittaa sisarelleen:

”Tämän vapauden jälkeen voi olla vaikeaa alistua

sotilaselämän kurinalaisuuteen.”

Miespalvelija herättää marsalkan Kaivopuistossa tasan 7.01,

kellot synkronoidaan päivittäin, auton reitit

minuutilleen.

Mannerheim seuraa matkan etenemistä,

kruksaa kaikki pysähdykset.

¤¤¤

Kauden kolumni

Marsalkka menossa seurueineen Mikkelin päämajaan,

katuvarressa seisoo pikkutyttö, näyttää kieltä ylipäällikölle.

Vanha sotilas käy toiselle polvelleen,

ei välitä kipeästä jalasta, katsoo lasta silmiin,

neuvoo: ”Sinu kieli paikka on sinu suu”,

lukee P. Tammisen Suomen historiassa.

¤¤¤

Helmikuulla 1951 menemme junalla Marskin hautajaisiin

äiti ja isoveli ja minä, neljän ikäinen.

Heikinkadulla Vilho-sedän toimiston ikkunaan näkyy

surusaatto hevoskulkueineen; aikanaan väylä

nimettiin Marskille.

Suurimman vaikutuksen minuun tekee sittenkin kerrostalo,

sen aula sekä ulko-oven kaikuva jymähdys.

Kotona löytyi autotallista peltiset kastelukannut,

niitä kun paukutti yhteen, lähti yhtä jylhä ääni.

¤¤¤

Kauan luulin, että Mannerheimin hautajaisia vietettiin

kerta vuoteen niin kuin joulua tai juhannusta.

Vielä kauemmin kesti kuulla, että kunniakujan

ylioppilaat

vuorasivat lakkinsa patalapuin, pysyivät pääparat

lämpiminä pakkasessa.

¤¤¤ ¤¤¤ ¤¤¤

Liisa Mäntymies
Länsi-Uudenmaan Kirjoittajat ry:n perustajajäsen,

Tässä Eliaksessa on taiteilija Anna-Maija Rissasen taidekuvia. Anna-Maija on Järvenpäässä asuva belgialais-suomalainen taidemaalari. Hän on valmistunut Brysselin Kuninkaallisesta Taideakatemiasta, ja on opiskellut perinteistä kiinalaista maalaustaidetta Hangzhoussa ja Shangaissa, jossa on jatko-opiskelijana taiteen tohtorin koulutusohjelmassa.

Anne Tarsalainen ei vaikene enää

”GEENIMME KANTAVAT MUISTOJA”

Tuusulalaisella kirjailija Anne Tarsalaisella oli suvussaan salaisuuksia, joista ei puhuttu. Kuten niin monella meistä. Vaikenemisen kulttuuri kulkee kanssamme sukupolvesta toiseen. Vaikenemme, vaikka emme edes tiedä, mistä vaikenemme. Kun asioista ei puhuta, ei edes tiedetä, millaisia ovat ne salaisuudet, joista ei saa puhua.

Anne päätti selvittää oman perheensä salaisuudet. Eniten kaihersi äiti. Miksi hän oli sellainen kuin oli, miksi päätyi hirveään tekoonsa.

– Äitini ja pikkuveljeni tekivät itsemurhan. Halusin ymmärtää, mitkä syyt mahdollisesti vaikuttivat heidän mielenterveytensä murentumiseen.

Siihen tarvittiin kirjan kirjoittaminen ja lukuisia matkoja, tutkimuksia ja haastatteluja. Täysin varmaa totuutta ei kukaan voi tietää, mutta Anne päätti yrittää ymmärtää. Löytää edes joitakin syitä, joiden johdosta asiat menivät kuten menivät, eikä vähiten sitä, miksi hän itse on sellainen kuin on.

– Geenit kantavat muistoja ja ominaisuuksia. Minäkin olen menneisyyden ja edellisten sukupolvien tulosta, minussa on heidän ominaisuuksiaan.

*** Anne Tarsalaisen kirjoitti sukunsa salaisuudet kirjoiksi. Vaikeneminen päättyi hänen sukupolveensa. Lapsilleen hän on kertonut asioista avoimesti.**

Isä oli isä

Toinenkin salaisuus Annelle selvisi:

– Isäni oli isäni!

Tämä hätkähdyttävä väite selittyy sillä, että Anne sai vastikään DNA-tulokset. Valitettavasti se ei ehtinyt isälle tiedoksi, sillä hän oli jo ehtinyt kuolla ennen testiä. Sukulaisuus selvisi lukuisien sukulaisosumien kautta.

– Isä oli kuitenkin koko ajan varma siitä, että minä olin hänen tyttönsä. Kerran hän sanoi minulle: “Sinä ainakin olet minun tyttöni.”

Neljästä sisaruksesta kolme olivat äidin lukuisien sivusuhteiden tuloksia. Tästä kaikesta Anne kirjoittaa avoimesti uusimmassa bioromaanissaan *Älä kulje hautani ohi*. Jo aiemmin oli ilmestynyt sukunovelleja sisältävä *Juuret ja siivet*.

Sukututkimukseen hän oli perehtynyt jo aiemmin kertoessaan elämästään kirjoissaan *Lupaus Jaltalla* ja *Jottet unohtaisi nimeäsi*. Näissä hän selvittää miehensä, inkeriläisen Andrei Tarsalaisen, sukua ja elämää ja Suomeen muuttamisen hankaluuksia rautaesiripun takaa Leningradista.

– Vaikka DNA-tuloksista selvisi, että Antti on 98-prosenttisesti suomalainen, kun minä olen vain 96-prosenttinen, Anne nauraa.

– Meidän molempien sukujuuret vievät Mikkelin Tarsalanjärvelle, mutta sukua emme ole, muuten kuin nyt avioliiton kautta, Anne nauraa. – Minun yhteyteni sinne juontaa isäni Pekka Häkkisen kautta.

Älä kulje hautani ohi

– Etsiessäni tietoja suvuistani, lähinnä äidin esi-isistä, vuokrasimme mökin Maaningalta, Anne kertoo.

– Kuljimme Maaningan hautausmaalla ja etsimme tuttuja nimiä. Olin kuullut, ettei esi-isäni David Kekäläisen hautaa ole enää jäljellä. Niinpä katselimme, josko löytäisimme hänen esikoispoikansa Aronin nimen jostain kivestä. Yhtäkkiä poikani Taneli pysähtyi ja sanoi: ”Katso äiti, mikä täällä on.” Siinä oli Davidin ja hänen vaimonsa Marian hautakivi! David oli haudattu Maaningalle vuonna 1893, ja Maria 1903.

– Kylmät väreet kulkivat selkäpiitäni pitkin. Minulla oli ollut kirjan nimi jo kauan valmiina. *Älä kulje hautani ohi*. Ja nyt olin juuri kulkemassa etsimäni haudan ohi. Olin ajatellut nimeä hahmotellessani, että en vain kävele ohi, vaan pysähdyn. Niin siinä sitten tein, Anne jatkaa kertomusta.

David Kekäläisellä oli kolme poikaa: Aron, David ja Antti sekä tytär Maria.

– Antti syntyi vuonna 1871. Hänestä tuli minun äitini isoisä. Vuosina 1867–68 olivat olleet pahat katovuodet. Maaningalla kärsittiin näistä vuosista erityisen ankarasti. Anne ajattelee,

että nuo vuodet jättivät jälkensä Davidiin ja Mariaan, joiden elämä Halolan kartanon mailla sijaitsevassa torpassa ei varmasti ollut kovin helppoa katovuosien jälkeenkään.

Heidän Antti-poikansa halusi elämältään jotain ihan muuta.

Antti oli päättäväinen mies, teki mitä tahtoi. Hän muun muassa luisteli puuluistimilla jäitä pitkin 60 kilometrin matkan Maaningalta Kuopioon. Tästä on hänen vävynsä, äitini isä Tauno, kirjoittanut tarinan *Puuluistimet ja kymmenen pennin kolikko*. Tästä Anne Tarsalainen kertoo värikkäästi kirjassaan.

Hevosmies ja limonaditehtailija

Kuopiossa Antti Kekäläinen pääsi sattumalta kenraalikuvernööri Amino n hevosajuriksi.

Kenraalikuvernöörin residenssissä työskenteli sisäkkönä Edla Törrönen, eikä mennyt kauan, kun nuoret rakastuivat. Molemmat olivat niin pidettyjä, että vihkiminen suoritettiin kartanon salissa. Esikoispojan kummiksikin tuli Amino en tytär.

Näin hyvillä suosituksilla ja omalla tarmokkuudellaan Antilla riitti töitä Kuopiossa senkin jälkeen, kun kenraalikuvernööristä aika jätti. Seuraava työpaikka oli vesitehtaalla, jossa hänestä tuli vesimestari. Sen jälkeen Antti perusti limonaditehtaan ja kehitti mesimarjalimonadin, joka nousi huikeaan suosioon. Hän jopa valmisti Lignell & Piispasen kuulua mesimarjalikööriä alihankkijana.

– Äitini Eetla-mummi oli Amino n palveluksessa oppinut aatelisten tapoja, mikä näkyi hänen hienostuneessa käytöksessään – leveää Savon murretta lukuun ottamatta.

Kuri ja petos

Antin ja Eetlan tytär Aune Maria löysi puolisokseen Taunon vastoin vanhempiensa tahtoa. ”Parempaan väkeen” lukeutuneelle tehtailijan tyttärelle oli katseltu varakkaampaa puolisoa. Mutta yritteliäs ja luotettava Tauno saavutti vähitellen appivanhempiensa luottamuksen.

Pariskunta joutui kokemaan kovia sotien aikana. Tauno haavoittui venäläisestä kranaatin sirpaleesta ja sittemmin myös saksalaisesta luodista. Niistä ei saanut puhua, mutta öisin Tauno huusi unissaan. Aune Maria puolestaan joutui pienen tyttärensä kanssa sinnittelemään läpi sotavuosien. Anne arvelee näiden lapsuudenkokemusten vaikuttaneen äitiinsä. Kuopiota pommitettiin rajusti talvisodan aikana. Voi vain kuvitella, kuinka pelottavia nämä ajat olivat.

– Äidillä oli helmiäiskasvain korvassa. Hän oli puolikuuro. Edes leikkaus ei siihen auttanut, kirjailija kertoo. – Hän tunsi itsensä huonommaksi kuulovajeen vuoksi. Epäilen, että äidin itsetuntoa kohotti, kun joku kehui ja arvosti häntä ja se osaltaan johti hänet miesseikkailuihin.

Oli järkytys, kun Anne keskusteltuaan käsikirjoituksesta siskonsa kanssa sai kuulla, että äidin ensimmäinen raskaus oli raiskauksen tulos. Se, ja pakottaminen naimisiin juuri tavatun ja vasta tutustumisvaiheessa olleen seurustelukumppanin kanssa, joka ei ollut lapsen isä, järkytti äidin, tuolloin vasta parikymppisen tytön mielenterveyttä.

– Tauno oli lempeä isoisä, joka kirjoitti *Kansa taisteli* -lehteen tarinoita, mutta ankara isä tyttärelleen, minun äidilleni, kertoo Anne. – Aviotonta lasta ei kerta kaikkiaan saanut upseeriperheeseen synnyttää. Näin isäni huijattiin naimisiin, joka taas vaikutti omalta osaltaan perhekuvioomme. Isä taantui ja alkoi juoda. Lapsuuteni oli hajanaista ja rikkonaista, mutta isän äiti, Sylvi-mummi, piti meidän perhettä koossa.

Mikkelistä Tuusulaan

Anne syntyi Mikkelissä ja muutti Pellosniemeltä Helsinkiin 19-vuotiaana, opiskeli ja teki monia eri töitä, muun muassa lastentarhanopettajana ja sosiaalikasvattajana ennen vapaaksi toimittajaksi ryhtymistään.

Vielä Pellosniemellä asuessaan hän oli tehnyt kohtalokkaan matkan Krimin niemimaalle.

– Halusin nähdä Anton Tšehovin kotitalon Jaltalla, hän sanoo.

Siellä hän kohtasi komean ja mukavan turistioppaan, Andrei Tarsalaisen, ja nuoret rakastuivat. Seurustelu ei ollut helppoa ja miehen pääseminen Suomeen oli oma taistelunsa. Tästä Anne on kertonut kirjoissaan *Lupaus Jaltalla* ja *Ettet unohtaisi nimeäsi*.

– Kirjoittaminen on ollut henkireikäni lapsesta pitäen. Olen tainnut saada Tauno-ukin geenit tässä. Kymmenvuotiaasta asti olen kirjoittanut tarinoita, joissa aina oli onnellinen loppu. Näin terapoin itseäni vanhempieni sekoilujen keskellä. Saatoin lukea kolme kirjaa päivässä ja arvostella ne vihkoon.

Anne Tarsalaisen kirjailijan ura alkoi Marja Airolan kanssa Lastenkeskukselle tehdyistä tietokirjoista. Niitä seurasivat runokokoelma ja sitten olivatkin vuorossa dokumenttiromaanit, joista uusin *Älä kulje hautani ohi* ilmestyi joensuulaisen Kirjokansi kustantamon kustantamana tänä keväänä.

Tuusulassa asuva Anne on Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen. Hän esiintyi Järvenpään kirjastossa pidetyssä kirjaillassamme 28.9.2023.

Teksti ja kuvat:
Eija Tuomela-Lehti

Tietolaatikko:

Anne Tarsalainen
s. 1961 Mikkelissä
Asuu Tuusulassa

Tuotanto:
Perheessä on voimaa, LK-kirjat 2003
Murkkuelämää, LK-kirjat 20025
Suomalaisia, LK-kirjat 2008
Iholle piirretty, e-romaani, Elisa Kirja 2014
Valon liikkeet vedessä, runoja, Mediapinta 2018
Lupaus Jaltalla, romaani, Reuna 2019
Ettet unohtaisi nimeäsi, romaani, Reuna 2021
Juuret ja siivet, sukunovelleja, Nord Print/Opus Liberum 2022
Älä kulje hautani ohi, romaani 2023
yli 300 lehtijuttua yms.

Astaterhikki Salosen tietokirja neuvoo Yli sudenkuoppien – tietoa ja tarinoita pienyrittäjille

Astaterhikki Salonen on järvenpääläinen kirjailija, jonka kirjoittamat tarinat perustuvat sekä hänen tuntemiinsa tositapahtumiin että mielikuvitukseen. Hän lisää toteen kuvitelmaa siitä, mitä toden lisäksi olisi voinut tapahtua.

Teokset ovat syntyneet tarpeesta jakaa jälkipolville tunnelmia, tilanteita ja historiaa siitä, miten heitä edeltävät ihmiset ovat eläneet ja millainen maailma oli ennen vanhaan.

Yli sudenkuoppien – tietoa ja tarinoita pienyrittäjille -tietokirjan avulla Salonen halusi auttaa yrittäjiä selviytymään arjen haasteista ja kehittämään yritystoimintaansa systemaattisesti. Hän uskoo, että vertaiskokemukset auttavat asioiden sisäistämisessä. Esikoiskirjaan hän keräsi viitisen vuotta kokemuksia ja tarinoita. Itse teoksen syntyyn meni pari vuotta.

Miksi kirjoitat?

Haluan olla osa porukkaa ja haluan sanoa sanottavani. Kirjoitan, koska se on minulle luontaisin tapa ilmaista itseäni, ajatuksiani ja tunteitani. Olen liian arka esiintyjäksi enkä luota omiin lahjoihini kuvataiteissa. Kun kirjoitan, tunnen olevani vahva ja luova ja astuvani esiin.

Mikä on tärkeintä kirjoitusprosessissa?

Minulle tärkeintä ja haastavinta on ollut pitkäjänteisyys ja kärsivällisyys ja se, että aina ennen kirjoittamaan ryhtymistä luen aikaisempia sivuja, jotta pääsen samaan tunnelmaan ja tyyliin.

Pyrin myös järjestämään kalenterin niin, että kun kirjoitan, kelloa ei tarvitse kytätä, vaan voin jatkaa niin pitkään kuin tekstiä helposti syntyy. Oman tekstin kriittinen lukemien on tärkeää – ja samalla armollisuus itseä kohtaan.

Mihin sijoitat itsesi kirjallisuuden kentällä?

Asioiden luokittelu on hankalaa, varsinkin itseni sijoittaminen johonkin lokeroon. Virallisista luokista kaunokirjallisuus lienee läheisin. Pidän itseäni tarinoiden kertojana sekä lyhyiden juttujen että romaanien muodossa. Kirjoitan myös runoja. Kun joukossa on myös tietokirjallisuutta, olen kai kirjoittamisen sekatyöläinen.

Millaisten lukijoiden toivot löytävän kirjasi pariin?

Toivotan tervetulleiksi tietenkin kaikki lukemista harrastavat. Naiset ja miehet! Uskon, että hyviä hetkiä teosteni parissa löytävät sekä ikätoverini että heidän jälkikasvunsa, joille voi selvitä omien vanhempien ja isovanhempien elämää sivuavia juttuja.

Onko seuraava kirja suunnitteilla?

Tällä hetkellä työstän 1900-luvun alkuvuosina syntyneen miehen elämään liittyvää romaania. Faktaa ja fiktiota sekaisin, kuten aikaisemmissakin.

Alitajunnassa kypsyy myös kirja 1850-luvun puolivälissä ja sen lopulla syntyneiden naisten tarinoista. Kaikissa on henkilökohtainenkin kytkentä isäni, isoäitini ja isomummuni kautta.

Mikä kirja (tai kirjat) on tehnyt sinuun vaikutuksen eniten?

Selvästi suurimman vaikutuksen on tehnyt Sally Salmisen ”Katriina”. Sen luin ensimmäistä kertaa teini-ikäisenä ja sen jälkeenkin miltei joka kesä. Kirjahyllyssäni on se sama ensilukemisen kappale, äidin perintönä.

Mikä kirjoittamisessa kiehtoo?

Minua kiehtoo se, miten kirjoittamisen avulla pystyy sukeltamaan syvälle sellaisiin tunnelmiin ja ympäristöihin, jotka luuli unohtaneensa tai joissa ei ole oikeasti käynyt. Joskus voin uppoutua niin, että kun havahdun, olen päästäni pyörällä ja joudun ravistautumaan kirjoituspöydän todellisuuteen. Ja sanat. On käsittämätöntä, miten sanojen muoto ja sisältö avaavat uusia näköaloja. Rakastan sanoja. Ja alkusointuja.

Kuinka usein käyt kirjastossa ja montako kirjaa luet vuodessa?

Kirjastossa käyn muutaman (5–10) kerran vuodessa. Olen kirjojen suhteen hamsteri ja siksi hankin niitä itselleni. Olen löytänyt hyvän nettiantikvariaatin, josta tilaan.

Luen keskimäärin 1–2 kirjaa kuukaudessa eli 20–25 kirjaa vuodessa. Juuri nyt on menossa aktiivinen vaihe, elokuussa luin kolme kirjaa ja nyt hyllyssä lukemista odottaa neljä.

Millaisia kehitysideoita yhdistyksen toimintaan lähettäisit uudelle puheenjohtajalle ja hallitukselle?

Vasta muutaman vuoden jäsenyyden antaman kokemuksen myötä toivoisin lisää yhteisöllisyyttä eli yhdessä tekemistä ja ”menemistä”. Retki Reuna Publishingiin oli kiva. Olisi tosi kiva tutustua muihin jäseniin. Ihmisinä.

Mitä kaikkea muuta elämääsi kuuluu nyt ja mitkä ovat harrastuksesi?

Yksi tärkeimmistä rooleistani on mummius. Kirjoittamaan ryhtymisestäni saan suuressa määrin kiittää poikaani ja hänen perhettään. He ovat rohkaisseet ja kannustaneet minua silloinkin, kun oma usko on horjunut. Heidän ansiostaan saan käydä naapurimaassamme Ruotsissa mahdollisimman usein.

Kirjoittamisen lisäksi teen vielä jonkin verran oman yritykseni kautta

*** Kirjailija Astaterhikki Salonen, yrittäjä, ekonomi Järvenpäästä kotiportailla viisas viisivuotias höpsöttelijä Lu e (Goldendoodle) seuranaan.**

Tietolaatikko

Astaterhikki Salosen teokset:

Yli sudenkuoppien – tietoa ja tarinoita pienyrittäjille – Books on Demand 2017

Mansikoita ojan pientareilla – muistoja ja muistikuvia – BoD 2020

Unelma onnesta – BoD 2020

Kurkistuksia mielten maisemiin – runokirja – BoD 2021

Elämä yllättää – naisen elämää sodan ja rauhan aikoina – BoD 2022

Välähdyksiä – lyhyesti ja ytimekkäästi – BoD 2023 https://www.ellibs.com/fi/books/author/0/S/Salonen%2C+Astaterhikki

yritysneuvontatyötä ja ohjelmiini kuuluu myös ”ystävätoimintaa” vapaaehtoistyönä.

Kesällä retkeilen Suomessa pyöräillen ja junalla matkustaen. Olen palstaviljelijä, sillä kourat Uudenmaan savessa on maadottavaa ja vahvistavaa puuhaa.

Teksti: Eija Sandberg

Kuva: Risto Pakarinen

NYT

uuden edessä
taas kerran
jälleen ja uudelleen
miten monta kertaa olen tämän kokenut
ja kuitenkin
aina tämä sama jännitys tulevasta
kutkuttaa vatsanpohjaa
panee sydämen pumppaamaan voimakkaasti
ja kutittaa suussa
nyt otan itseäni niskasta kiinni
nyt elän terveellisesti ja rauhassa
liikun, harrastan
nyt ajattelen muita, autan
nyt rakennan parempaa elämää
turvallista ja oikeudenmukaista
läsnäolon elämää
NYT

OODI TYÖLLE

Työ on ihana sana
se sointuu kauniina ja notkeana
sen kirjaimet hyväilevät syntyessään lausujansa huulia
sen sisältö lupaa suopeita tuulia
Sana palauttaa mieleen isän hikiset haalarit ja lippalakin
siinä soi äidin kirkas laulu navetasta, pelloltakin
Työ toimistoissa ja netissä on muuta kuin ennen
sisältö muuttunut vuosien mennen
Nyt työmme on rakentaa maailmaa
lastenlastemme rakastaa
Työ mielet kaikki kirkastaa ja
ilon pintaan nostattaa
TYÖ

Astaterhikki Salonen

Modernia japonismia

Riika Helle-Kotka:
Kaiuttimessa peipot
Rosetta Versos kustannus 2023

– Neljäs runokirjani syntyi pöytälaatikkoon unohtuneista muistiinpanoistani, joissa kirjoittamani haikut ja tankat nukkuivat unohdettuina vuosikymmeniä. Ravistelin ne hereille, muokkasin osaa niistä ja kirjoitin uusia, sanoo Riika Helle-Kotka.

Näin syntyi runokirja *Kaiuttimessa peipot* (Rosetta Versos, 2023). Runoissa yhdistyy mystiikka ja populaarikulttuuri suomalais-japanilaisella hybridillä.

Riika Helle-Kotka aloitti karaten harrastuksen Niittykummussa 1980-luvulla japanilaisen sensein opissa. Vaikka harrastus myöhemmin loppui, niin japanilainen kulttuuri, filosofia ja runous kiehtoivat jättäen kipinän kytemään.

– Sen sijaan sensei jäi Suomeen ja toimii edelleen budotaitojen opettajana, nykyisin Vantaalla arvostettuna soshina, Riika Helle-Kotka kertoo.

– Viehätyin alun perin Bashoon haikujen ja tankojen tiiviiseen muotoon, jossa kuvataan elämän hetkellisyyttä. Runoissani tavoittelen hetkeen tarttumista kuten runossani: aamun usvassa / jomei-san lukee mangaa / luotijunassa / jokamies-paita päällä / aivastelee maskiinsa /.

Pelkistetyt runot ovat monitulkintaisia ja usein niissä esiintyy vastakkaisia elementtejä. Nämä runot liikkuvat eri ympäristössä nykyhetkestä menneisyyteen ja kietoutuvat mytologiaan, kuten runossa: rauhassa kylpee / uimari avannossa / pohjamudassa / sammakot horrostavat / tuliketut huiskivat /.

– Japanilaisesta ja suomalaisesta kulttuurista löytyy mielestäni paljon yhteistä ja siksi ne kiehtovat, sanoo Riika Helle-Kotka.

– Löytyypä runoistani Väinämöinenkin ja lapsille tuttu Pokémon. Erityisesti uteliaisuuteni herätti nuoriso, joka on löytänyt japanilaisen populaarikulttuurin muun muassa animen kautta. Opettajana peruskoulussa olen ohjannut oppilaitani kirjoittamaan haikuja jo alkuopetuksessa. Ne ovat osoittautuneet loistavaksi tavutuksen harjoitteiksi suomen kielessä ja samalla keinoksi itseilmaisuun sekä inspiroivaksi sanataiteeksi, josta oppilaani innostuvat. Toivon runokirjani helpottavan kaukokaipuuta ja tarjoavan nojatuolimatkan suomalaiseen ja japanilaiseen kulttuuriin.

RH-K/Toimitus

Nälkäpeilistä katsoo luuranko

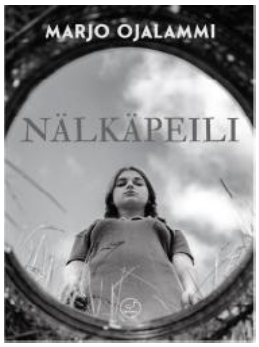

Marjo Ojalammin lokakuussa ilmestyvä, joensuulaisen Kirjokansi Kustannuksen kustantama *Nälkäpeili* -romaani kertoo murrosiän kynnyksellä olevan tytön kasvutarinan anoreksiasta toipumiseen.

– Romaani sijoittuu eteläpohjalaiseen pieneen maalaiskylään 1970-luvulle, mutta se kuljettaa lukijansa myös suomalaisen naisen historiaan aina 1800-luvun puoliväliin saakka, kertoo kirjailija Marjo Ojalammi.

Romaanin päähenkilö on hieman yli 10-vuotias tyttö, joka sairastuu vaikeaan syömishäiriöön. Tyttö laihtuu nopeasti ja lähes kuolee. Hän on aina kokenut itsensä epätäydelliseksi ja on ulkonäöstään häpeissään. Syömishäiriö tarjoaa hänelle oivan tavan hallita elämäänsä ja tunteitaan.

Peilistä katsoo luuranko

Kun tyttö hoippuu elämän ja kuoleman rajamailla, hän raahautuu hiljattain kuolleen isoäitinsä mökkiin. Mammansa tuvassa tyttö sattumalta katsahtaa vanhaan peliin ja näkee karmean totuuden itsestään: Peilistä katsoo luuranko.

– Tästä heräämisestä lähtee tuskainen tie kohti paranemista, rohkeaa elämää ja aikuisuutta, selittää Marjo Ojalammi. – Tällä matkalla tyttö kohtaa paitsi kuolleen mammansa myös muut esiäitinsä kolmessa sukupolvessa. He kertovat tytölle omasta elämästään ja naisen asemasta oman aikansa yhteiskunnassa. Esiäitien viesti on, että tyttö selviää, koska hekin ovat selvinneet vaikeuksistaan – kukin omalla tavallaan.

Esiäitiensä kertomuksia kuunnellessaan tyttö ymmärtää, että aikaisempien sukupolvien henkinen ja geneettinen perintö vaikuttaa myös hänen käsityksiinsä itsestään ja mahdollisuuksistaan elämässä.

Kollektiivinen muisti

Lopulta tyttö löytää altistavien tekijöiden lisäksi myös kantamansa vahvuuden ja selviytymiskyvyn, koska esiäiditkin ovat selviytyneet vaikeissa tilanteissa. Lisäksi hän käsittää, että tämä kollektiivinen muisti ei vaikuta vain häneen, vaan myös kaikkeen hänen ympärillään olevaan todellisuuteen.

– Romaani on tärkeä lisä syömishäiriöistä kertovaan kirjallisuuteen, koska se käsittelee anoreksiaa sukupolvien jatkumossa ja ns. epigeneettisestä näkökulmasta. Teos kuvaa naisen aseman, identiteettien ja roolien muutosta aikojen saatossa tarjoten myös näköalan mahdollisiin syömishäiriöiden historiallisiin ja yhteiskunnallisiin juuriin, toteaa kirjailija.

Romaani on tarkoitettu kaikille syömishäiriöistä, kasvutarinoista, suomalaisen naisen historiasta ja sukupolvien ketjuista kiinnostuneille lukijoille, sekä nuorille että aikuisille.

Teksti MO/Toimitus

Leena Sainion puhetta puheesta runon muodossa

Leena Sainio:
Kirjosiipi – puhe(e)tta puheesta
runoja, Enostone 2023

Helsinkiläisen Leena Sainion kolmas runokokoelma *Kirjosiipi – puhe(e)tta puheesta* valaisee puheen roolia eri elämäntilanteissa. Se keskittyy puheen merkitykseen tässä epävakaassa maailmassa. Runoissa hypätään kielen, puhumisen ja sen ymmärtämisen maailmaan vajavaisuuksia kunnioittaen, lempeästi ja huumoria unohtamatta.

– Hyvällä puhetaidolla pärjää pitkälle. Mutta kaikki eivät ole puheviestinnän mestareita, muistuttaa runoilija.

Kirjosiipi valottaa puhetta ja puhumista erityisesti sen nurjalta puolelta. Puheen- ja kielenkehityksen ongelmat, äänneviat, väärinymmärtäminen, ihmissuhdemykkyys ja eri syistä johtuva puheen katoaminen vaikeuttavat kommunikaatiota ja hankaloittavat elämää.

Tärkeää teemaa lähestytään tunteella: kunnioittavasti ja herkästi, huumoria unohtamatta.

puhe on kuin sade
jatkuva vedentulo
käy hermoille
eikä liian pitkä kuiva
kausikaan tee ihmiselle hyvää

*** Leena Sainio uudem runokokoelman keskiössä on nimisikermä *Kirjosiipi*. Siinä kuvataan äidin tuntoja, kun selviää, että hänen pienellä nepsylapsellaan on kielellisen kehityksen erityisvaikeus.**

Äidin tuntoja

Runokokoelma käsittelee puhetta erityisesti altavastaajan vinkkelistä: lapsen kielenkehityksellisiä häiriöitä, puheen tuoton fysiologisia ja psykologisia vaikeuksia, ihmissuhteiden kommunikaatio-ongelmia ja eri sairauksien aiheuttamaa puheen menetystä.

Kokoelman keskiössä on nimisikermä *Kirjosiipi*. Siinä kuvataan äidin tuntoja, kun selviää, että hänen pienellä nepsylapsellaan on kielellisen kehityksen erityisvaikeus (ent. dysfasia).

– Oma esikoiseni on Asperger-oireinen dysfaatikko, kertoo Leena Sainio.

– Ehkä tässä on mukana jotain vertaistuellistakin. Näistä ilmiöistä on saatavilla paljon asiapitoista tietoa, mutta mielestäni on hyvä, että kerrotaan myös tunteista, joita tämänkaltaiset ongelmat väistämättä aiheuttavat.

Sainion runoutta leimaa usein vino huumori, joka voi kukkia värikkäänä elämän kovimmissakin paikoissa.

Laulupedegogi ja lavarunoilija

Leena Sainio tunnetaan myös aktiivisena lavarunoilijana. Laulupedagogin ammatti on ollut hyödyksi tässä runouden fyysisessä lajissa.

Leena Sainion aiempaa tuotantoa ovat runokokoelma *Särmää serenadissa* (Pesä, 2019) lastenrunokokoelma *Rapuooppera* (Enostone, 2021) toimitustyö runoantologiaan *Susipaimen* (Raikuu, 2021) pienoisromaani *Leenu, Liinu ja Tiinu – rajansa rinnoillakin* (Enostone, 2022) sekä runoja ja muita tekstejä useissa antologioissa ja kirjallisuusjulkaisuissa.

Teksti Eija Tuomela-Lehti
Kuva Leena Sainio

Löytöjä kirja-hyllystäni

Kieli menee mankelista

Saila Susiluoto:
Carmen
runoja, 118 sivua
Otava, 2010

Ostarin sädehtivä nuorisokuoro (musikaalin tapaan elehtien) on Saila Susiluodon runoteoksen *Carmen* ensimmäinen runo. Runo on kirjoitettu sydämeksi, ja se paljastaa teosta kantavan teeman ja tapahtumaympäristön; rakastamisen vaikeus urbaanissa kaupungissa lasinvälkkeen ja kaupallisuuden keskellä. Teos kokonaisuudessaan tutkii kieltä itsessään, mutta myös kielen toiminnallisuutta konekielen kautta.

Runoilija **Saila Susiluodon** (s.1971) runoteos *Carmen* tuli elämääni kirjakaupan alennuslaarista; niistä, mitkä ovat tilassa nurkatettuina, vähän kuin häpeämässä olemassaoloaan. Mutta vaikka hinta oli halpa, runoteoksen arvo ei. Susiluodon visuaalinen kieli, voimakkaat metaforat, epäsanat ja rytmiikka imevät mukaansa. Teos edustaa modernia proosarunoutta.

Teos on jaettu **Bizet'n** oopperan *Carmen* (1875) mukaan neljään osaan. Jokaisessa teoksen osassa on käytetty työvälineenä runon muotoon kirjoitusta, käännöskonetta monikielisenä kokeiluna sekä rytmiikkaa (kehtolaulu, kuorot, flamenco). Oopperan juoni on Susiluodolla tarinallisena pohjaväreenä, mutta kronologista copypastea ei teoksesta löydä. *Carmen* on proosamuotoista roolirunoutta, missä näkökulmahenkilöt Mikaela, Jose ja Carmen vievät tarinaa eteen päin omin tuntein, havainnoin ja reaktioin.

Carmen ilmestyy ostarille höyhenissä ja paljeteissa Josen ihmetykseksi. Puolikoneihmisen puhe on rikkonaista epäpätkää ja kielioppivirheitä täynnä. Carmen hapuilee ihmismaailmassa, missä normatiiviset säännöt ja tiukka moraali estävät

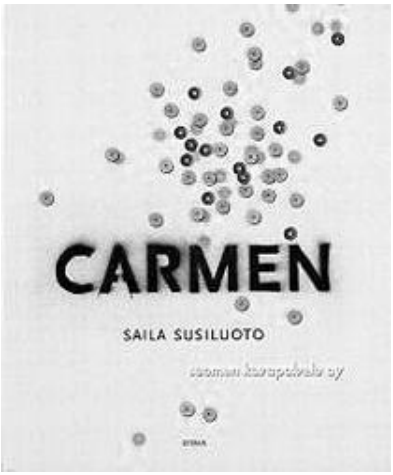

sen tehtävän, mitä varten Carmen on maailmaan luotu. Jose ei kerro Mikaelasta, raskaudesta; halustaan olla vapaa. Sielultaan villi ja vapaa Carmen antautuu Joselle. Raskaana oleva Mikaela särkyy. Tätä Carmen ei halua; hän rakastuu toiseen. Jose ei kestä jätetyksi tulemista, vaan tappaa Carmenin. Mutta Carmenin kuolema ei tapa vain Carmenia, vaan myös Mikaelan ja Josen: mikään ei ole niin kuin ennen *(jos koskaan olikaan*).

Carmen luodaan rakastamaan

Teoksen alussa on poikkeuksellisesti otsikoimaton runo. Tässä suorasanaisessa tekstissä kuvataan, miten Tekijä rakentaa Carmenin

…metallinpaloista, keinoihosta, implanteista, mikropiireistä. Puolikoneihminen Carmen on luotu vapaaksi sieluksi, joka saa rakastaa kaikkea ja kaikkia, ja on *melkein kuin sielukas*. Sielu on Tekijälle ongelma, mitä on hyvä välttää; ilman sielua välttää sekaannukset. Onko Tekijä jumala, vai autotallissa nyhertänyt insinööri, sen saa lukija päättää itse. Tekijän näkökulmasta ihmisten väliset suhteet ovat kivuliaita, ja siksi niitä on syytä välttää. Runo määrittää Carmenin kohtalon: *Sanottiin: nimesi on Carmen, mene ja taiteile maailman lankoja pitkin, olet lempeä kone, luotu rakastamaan, mutta et yhtä ja ainoaa.* Tekijän tehtävänannossa on raamatullista henkeä: mene ja rakasta (avoimia suhteita)!

Carmenin käännöskone: Habanera

(Habanera:L'amour est un oiseau rebelle)

Runo on teoksen ensimmäisen osan ensimmäinen Carmenin oma puheenvuoro. Susiluoto on vetänyt alkuperäistekstin kahden eri konekääntäjän läpi. Yhtymäkohtia ranskankieliseen tai englanninkieliseen tekstiin ei ole; uusi kieli on syntynyt. Kuten lapsi opettelee kieltä, samoin tekee Carmen. Koko runon olemus on absurdi, mutta silti lukijana etsin siitä logiikkaa.

Carmen aloittaa elämänsä kysymyksellä: Jos olen, te haluaa?

Carmen määrittää olemassaolonsa suhteessa muihin elollisiin objektiksi, kohteena olevaksi.

Rakkaus on lintu, se soittaa täysin turhaan kuvaa Carmenin asennetta omistavaan parisuhteeseen; se ei ole hänen juttunsa. Runon sanat eivät sitoudu toisiinsa, ajatusrakennelmat hakevat epätahtisesti paikkaansa. Mutta visuaalisuus toimii: voin nähdä haravaripsisen, muotiasuisen ihmisnuken etsimässä tarkoitustaan neonvaloisen kaupallisuuden keskellä. Runon välimerkitys huutomerkkeineen kertoo Carmenin havaintojen terävyydestä ja näkemisen riemusta; kaikki hänelle on uutta ja ihmeellistä. Carmen matkaa läpi teoksen itseään oppien.

Carmenin keltainen sydän

Runossa on kolme säkeistöä. Teksti sijoittuu teoksen neljänteen osaan, ja

on viimeinen, mitä saamme Carmenin näkökulmasta tietää. Säejako on rikkonainen. Lauseita on pari alussa, muuten runo on proosarunoudelle ominaista tajunnanvirtaa. Koneihmisen, likisieluisen Carmenin, kieli on kehittynyt syntymästä huimasti. Carmenin katse katsoo ulospäin, hän tarkkailee ja havainnoi itseään maailmassa. Huomiot ovat teräviä, ja niillä on ääni. Luonto on tullut osaksi Carmenia, ja se on hänessä kiinni.

Carmen kerää muiden jättämää itseensä yrittäen tulla osaksi ihmisenä oloa. Carmen kokee olevansa siunattu, vaikka lopun alku, kuolema, vaani jo hänen ympärillään.

Runon metaforat (esim. *helletaivaan pölyiset siirtokuvat, kesänkiuas*) ovat rikkaita. Carmen yhtyy valoon, tulee jälleen nousevaksi, kerää muiden jättämää itseensä yrittäen tulla osaksi ihmisenä oloa.

Runossa on aallokon liikkeen tuntu, seistään veden ja olemassaolon äärellä, kaikkea kuin viimeistä kertaa katsellen.

Yleisiä havaintoja

Susiluodon runoteoksen tyylikeinot ovat moninaiset. Erilaisten rytmiikkojen (mm. Flamenco) käyttö, rikkaat metaforat, sanojen vahva visuaalisuus ja niiden epätavanomaisuus (esim. *törmäyskestävä keiju, höyhensaappaat, sademetsäaamu)*, teoksen kuoro-osuudet, runojen rakenneleikittelyt sekä kuvamuotoon kirjoittaminen rikastuttavat teosta, mutta tekevät siitä myös haastavan luettavan.

Lyyrinen kamera zoomaa lukijan katseen. Se poimii eri kuvakokoja antaen näin käsityksen siitä, missä tilanteessa ja tunnelmassa näkökulmahenkilöt vaeltavat onneaan ja minuuttaan etsien. Säkeitten askelkuvioinnit, silmänräpäyksen kestävän tunne- ja havaintotilojen poiminta sekä mielteiden väliin rakentuvat sillat rikkaan sanavaraston kera tekevät Susiluodosta runoilijan, mutta ennen kaikkea sanamaalarin. Visuaalisuus tursuaa lukijan silmiin; tästä teoksesta voisi tehdä elokuvan!

Anu Vihma

Mukavanherkkä novellikokoelma

Pirjo Leimunen:
Kiitos ja anteeksi
Novellikokoelma
Kesuura Oy, 2012. 191 s.
ISBN 978 - 951 - 812 - 187 - 2.
Kansi: Anna-Maija Rissanen ja Jari-Veikko Minerva

Pirjo Leimusen novellikokoelma *Kiitos ja anteeksi* ilmestyi jo runsaat 10 vuotta sitten, mutta on yhä silmiinasettuvan moderni ja kertookin nykyajan naisista ja heidän elämästään, joskus nokkelin sanakääntein, *Höyryä kattilassa*, joskus hyvinkin sanataiteellisesti, *Vieraiden lapsi*, joka tuo mustan itkun kurkkuun.

Toisinaan novelli jää keskentekoiseksi, *Muistamisen hinta*, kun taas *Aikalisä* pitää jännityksessään ja saa upean lopun, jollaista lukija ehkä viimeiseksi ajattelee. Kerronta on juohevaa: Loppu hyvin, kaikki hyvin.

Novelli *Kuolemaa vastassa* päättyy lumen tuloon: ”Aamulla sataa kevyttä lunta, sellaista, joka sulattaa vanhat hanget.” Tässä novellin viimeisessä virkkeessä on havaittavissa symboliikkaa: novellin isä Onni Liikanen on kuollut, -- ja u u s i lumi sulattaa vanhan hangen, -- on katsottava eteenpäin, tulevaan. *Elävää musiikkia* vie lukijan taas Madeiralle pieneen seikkailuun, mutta päättyy, kun päähenkilö menee naimisiin Hassen kanssa. Ja koska hän tuntee niin, ottaa hän nimekseen tyttönimensä Makkosen.

Kokoelman viimeinen novelli *Huomaavainen ystävä* päättyy sanoihin: ”Päivästä tulisi kaunis.” Ja täytyy sanoa, että tämä lause luonnehtii niin ”päivää” kuin Leimusen kokoelmaa kokonaisuudessaan. Se jättää lukijalle seesteisen ja kauniin olon.

Kirjailija käyttää hyviä, kuvaavia sanoja, kun ”nainen värjyy” ja keinutuoli on ”rampajalkainen”. Joidenkin novellien nimet kätkevät ironiaa kuten *Lääkärin vika* ja *Huomaavainen ystävä.*

Kirja sisältää 18 novellia, joista jokainen on erilainen. Leimunen on kaikenlaisissa maisemissa kuin lintu puussa ja on hyvin valmistautunut kirjoittamiseensa. Ei ole kahta samanlaista luonnetta, ei kahta samanlaista suhdetta, joten lukija ei millään muotoa ehdi pitkästyä, vaan teksti kulkee mukavanherkästi.

Riitta Welroos

nainen kohotti lasiaan

lasissa oli meri ja

hänen kenkänsä

s i n i s e t jaloissa

lila erhcys kohotti

nainen ääntään kardinaalille

lasissa oli meri ja

ilta oli kirkas.

Riitta Welroos

Anna-Maija Rissanen: Sarjasta kiviä 2, muste paperille 2023

Salainen armeija luo sekasortoa

Ville Kaarnakari
VARJO - Operaatio Bravo-Alfa, 313 s.
Minervakustannus 2023
Kovakantinen: ISBN 9789523759442
Sähkökirja: ISBN 9789523759459
Äänikirja ISBN 9789523759466

Ville Kaarnakarin *VARJO – Operaatio Bravo-Alfa* ilmestyy lokakuussa. Se on kirjailijan 19. kirja ja Varjo-sarjan toinen teos. Varjo on suomalaisen tiedustelun salaisin ryhmä – sitä ei itse asiassa ole olemassakaan.

– Kirjan tapahtumissa eletään tätä päivää. Lukujen otsikoissa on päivämäärä. Välillä huomasin kirjoittavani lukua, jonka otsikossa oli sama päivä kuin kalenterissa, kertoo Ville Kaarnakari.

Kirjan tapahtumat alkavat, niin kuin suurten katastrofien tapahtumat yleensäkin, varsin pienestä signaalista. Siitä kuoriutuu sipulin tapaan aina uusi kerros ja uusi kerros lopullisen ratkaisun kätkeytyessä monimutkaisen tapahtumaketjun päähän.

*** Salaisen armeija - Black Army eli Bravo-Alfan tehtävänä on luoda sekasortoa Euroopan maissa ja siten heikentää niiden kykyä ja tahtoa auttaa Ukrainaa. Keinolla millä hyvänsä. Tästä kertoo Ville Kaarnakarin uusin romaani.**

Kirjassa liikutaan Suomen lisäksi Saksassa, Ruotsissa, Virossa ja Belgiassa. Suomalaiselta ongelmalta alkuunsa vaikuttanut tapahtuma koskee koko Eurooppaa. Terroriaalto on lähempänä kuin koskaan.

Kirjan näkökulma on tiedusteluorganisaatioiden toiminnassa ja yksittäisissä toimijoissa, joiden panos muuttaa tapahtumien kulkua. Kaikki tapahtuu pinnan alla. Harva saa ikinä edes tietoonsa, miten lähellä täydellinen kaaos oli. Se, mikä vääjäämättä tulee näkyviin, muunnetaan kuulostamaan ja näyttämään joltakin aivan muulta.

– Tervetuloa mukaan tiedustelun salaiseen maailmaan, toivottaa kirjailija. – Epävakaan maailman nostama uhka koetaan myös Euroopassa.

Teksti VK/Toimitus

Murhattiinko Diana sittenkin?

Kirjailija Tapio Kuosman laaja tuotanto käsittää tietoa, runoa, proosaa; 43 teosta lähes viiden vuosikymmenen aikana. Ammattiin – juristi mm. UM:ssä ja KHO:ssa – liittyvät lakiteokset ovat oma ryhmänsä, kaunokirjallisuus omansa ja uusimmassa *Prinsessa Dianan kuolema – avoin tapaus* Kuosma jatkaa avoimesti poleemisten, jopa provokatoristen, pamflettiensa sarjaa (Kennedy, Estonia). Auktorisoituna kääntäjänä (englanti, ranska, ruotsi) hän kykenee tutustumaan alkukieliseen lähdeaineistoon. Kun 170-sivuisen kirjan lähdeaineisto käsittää seitsemän sivun verran pääosin kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta, viranomaisraportteja sekä analyysejä, niin pamflettiin (termi hyvässä mielessä) kannattaa suhtautua kohtuullisella vakavuudella.

Saatesanoissaan Kuosma kiittää mm. niitä tutkivia toimittajia, jotka ovat olleet keskeisessä asemassa, kun alkuperäinen uutisointi julisti paparazzit sekä huume- ja kännipäisen ”autokuskin” aiheuttaneen sydänten kruunaamattoman kuningattaren ja tämän miesystävän kuoleman. Lukijan hän kutsuu jännittävään tehtävään ”toimia epävirallisen juryn jäsenenä”.

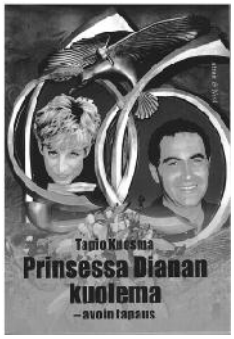

Tapio Kuosma
Prinsessa Dianan kuolema – avoin tapaus. 171 sivua
Atrain & Nord 2023

Ja mihin Kuosman tutkima aineisto johtaa: auto-onnettomuuden (1997) syiden pikainen selvitys ei tyydyttänyt. Onnettomuus tapahtui Pariisissa, joten ensimmäiset tutkimustulokset olivat ranskalaisia. Aukkoja oli liikaa. Tämä johti brittitutkintaan vuonna 2004. Kahden vuoden kuluttua se valmistui ja kahta vuotta myöhemmin tutkintatiimi päätyi tulokseen, että ”autoturma ei johtunut salaliitosta auton matkustajan tai matkustajien murhaamiseksi”. Seuraavaksi kuolemansyyntutkijan tutkinnan jälkeen brittien valamiehistö (jury) päätyi tuomioon ”laiton tappaminen, takaa-ajavien ajoneuvojen ja Mercedesin törkeän huolimaton ajaminen”.

Kuosma luonnehtii valamiehistön tuomiota ”varsin kiinnostavaksi”: se katsoi, että ”kolarin aiheuttivat tai siihen vaikuttivat osaltaan takaa ajavien autojen nopeus ja ajotapa”. Aineiston lisääntyessä tutkimatta jäivät edelleen ”takaa-ajajat”, paparazzimotoristit, muutamat poukkoilevat autot. Miksi tutkinta päättyi? Miksi autoja ei tunnistettu? Miksi 250 tärkeää todistajaa (mm. silminnäkijöitä) ei kuultu? Ja kun ei kuultu, ja kun ilmeni, että kolmen kirjaimen järjestöjen – ja brittien oma kirjain-numero-yhdistelmän – Bondit olivat sattumalta samassa hotellissa kuin sydänten kuningatar, niin vastaamattomien kysymysten sarja sen kuin kasvoi.

Kuosman kirja pureutuu syvemmälle ja syvemmälle. Ilman sen kummempia konspiraatioteorioita on väistämättä kysyttävä – mitä Kuosma ei suoraan tee – murhattiinko Diana siksi, että hänen toimintansa (miinakielto, köyhyys, HIV) oli uhka: hän sai ihmiset miettimään ”vääriä asioita”. Ja väärä oli rakkaus (arabimuslimi), jota ei haluttu ehkä jo piakkoin kuninkaaksi kruunattavan Williamin ja tämän veljen isäpuoleksi…

Pentti Peltoniemi

Kirjallinen palapeli

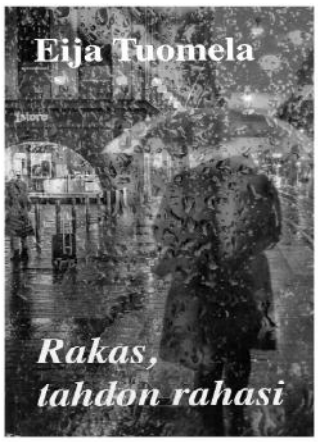

Eija Tuomela:
Rakas, tahdon rahasi
257 s. BoD – Books on Demand, Helsinki, Finland. 2023
ISBN 978-952-33-0915-9
ISBN 9789528033868 (e-kirja)
Kansi: Ants Vahter
Kirja on ilmestynyt pokkarina nimellä *Rehellinen Sauna* (Kesuura 2021)

Eija Tuomelan romaani *Rehellinen sauna* on nyt uudistettu ja tähän päivään päivitetty versio nimellä *Rakas, tahdon rahasi* kolahtaen aihepiiriltään ajan hermoon. Fiktiivinen romaani eroaa alkuperäisestä paitsi nimeltään, niin myös ulkoasultaan. Palapelinomaisesti rakennettujen tarinoiden päähenkilöt löytyvät erillisessä henkilöhahmoluettelossa ja sisällysluettelo paljastaa tapahtumien areenat. Tarpeeseen tulee myös kirjassa esiintyvien *finglishin* ja *ojibwen* sanojen käännökset. Tarinoissa esiintyvät kaupungit ja kylät on merkitty viimeisen aukeaman maailmankartalle. Tosin en kehottaisi lukijaa suunnittelemaan spontaania lomamatkaa Tuppion kylään Kainuuseen. Kuten en Kalifornian Sundew Bogiin tai Israelin Dolina Rassolaan, jotka kaikki ovat fiktiivisiä – kaikki muut ovat todellisia paikkoja.

Tämän uudistetun romaanin polkaisee käyntiin yhäti yli kaksimetrinen fintiaani Edward Trustworthy Stanton, joka asuu Kaleva-nimisen pikkukaupungin liepeillä Michiganissa. Veteraanina Edward on tienannut elantonsa pitämällä puilla lämmitettävää saunaa tukkimiehille ja metsästäjille. Tosin nyt Edward kaipaa itselleen uutta saunottajaa viimeisimmän heitettyä tuosta noin vain henkensä.

Stantonin villiintyneen pihan portille ajaa auto, josta loikkii ulos pariskunnan rouva jättäen miehensä autoon ratin taakse odottelemaan. Pian selviää, että suomalainen pariskunta on opastusta vailla. Stanton, normaalisti vähäpuheisena, uppoaa yllättäen keskusteluun rouvan kanssa. Viehättävä sinikukkamekkoinen nainen kertoo, että he haluavat löytää Kalevan kuuluisan pullotalon ja kuvata samalla suomalaisia katukyllttejä. Rupattelun päätteeksi nainen kutsuu Stantonin Tuppioon, jos tämä joskus sattuisi tulemaan oikeaan Suomeen. Pariskunta poistuu ajo-ohjeet saatuaan.

Eipä aikaakaan, kun Stanton-raukan unet keskeytyvät jälleen uuden seurueen saapuessa pihaan. Tällä kertaa saunomaan. Neljä miestä ja Milana puhuteltu nainen pääsevät saunaan lupaamalla sen itse lämmittää. Löylyreissu ei kuitenkaan pääty rennosti, sillä saunan seinustalle jätetään ruumis, iso mies. Seurueen muut miehet kaahaavat pois paikalta tuhatta ja sataa, jättäen jälkeensä myös Milan. Yhdessä Stanton ja Mila hankkiutuvat ruumiista eroon.

Näistä kahdesta irralliselta vaikuttavasta tapahtumasta lukija pääsee rakentamaan kirjan kappaleista muodostuvaa palapeliä. Sisällysluettelon mukaisesti lukija kulkee tarinoiden matkassa ympäri maailman. Näennäisesti toisilleen tuntemattomat ja merkityksettömät henkilöt kohtaavat ja johdattavat lukijaa kohti nettirikollisuuden ja identiteettivarkauksien petollista maailmaa. Kaikkineen matka kulkee suomalaisten, fintiaanien ja intiaanien asuttamilta pohjoisen Amerikan syrjäseuduilta entisaikojen tapaan elävien amishien ja Ruijan kveenien kautta kauas pohjolaan, Kainuun korpeen, Suomeen. Aikajanaa avataan lukijalle musiikin ja miljöön avulla.

Rakas, haluan rahasi tarjoaa sitä, mihin kirjan nimi viittaa – nimittäin tämän hetken puhutuimpien aiheiden äärelle – nettihuijauksiin ja identiteettivarkauksiin. Lukija voi jäädä pohtimaan tarkemmin, kuka onkaan se ”kaveri”, joka haluaa ystävyyttäsi Facebookissa? Tai kuka huitaisee oikealle nähdessään Tinderissä profiilisi? Mihinkään ei voi enää uskoa. Sosiaalinen media tuntuu pursuavan tehostustarinoita, jotka eivät kerro useinkaan ihmisen elämästä kaikkine murheineen, vaan onnistuneista suorituksista, joilla haetaan tykkäyksiä. Vai onko vielä olemassa aitoa välittämistä, kiinnostusta lähimmäisestä?

On helppo huomata, että Tuomela on perehtynyt syvällisesti nettihuijarien käyttäytymiskaavoihin. Tämä tulee erinomaisesti esille luvussa *Erfurt, Saksa*, jossa perin uskonnollinen Helmut käy kirjeenvaihtoa pennsylvanialaisen amissi Maryn kanssa uppoutuen nuoren naisen vaikeuksia täynnä olevaan elämään koko sydämestään. Kirjeenvaihdosta näytetään vain Helmutin osuus, joka toimii erinomaisesti tunnelman luojana.

Mutta ihmisellä on kaipuu rakkauteen ja tarinoista löytyy myös inhimillisyyttä. Löytykö sitten rakkautta – se jää lukijalle tutkittavaksi!

Kirja tarjoaa tiivistempoisen, koukuttavan lukukokemuksen, joka kirjaimellisesti avartaa maailmaa. Jos jotain, niin toivoisin Tuomelan hyödyntävän tietämystään vuosikymmenien aikana hankituista amerikansuomalaisten historiasta ja kulttuurista sekä ilahduttavan tiedonjanoisia vaikka luennoilla tai tietokirjalla. Tässä vaiheessa voin vain kiittää Eija Tuomelaa kirjoittamastaan fiktiivisestä romaanista *Rakas, tahdon rahasi* ja jään odottamaan kirjailijan seuraavia opuksia.

Eija Dunderfelt

Suloisimmalle ihmiselle

Katsot tähtiä pimeänä yönä,
poimit kukkia elokuun päivinä,
maalaat meren ja taivaanrannan.
Missä on elämäsi roso,
se joka erottaa elämän runosta?

Saila Finne

Inkerinsuomalaisen perheen pakolaisvuodet

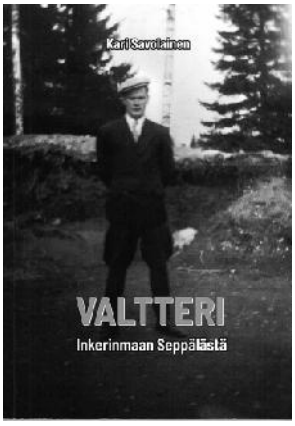

Kari Savolainen:
Valtteri Inkerinmaan Seppälästä. Omakustanne. Jyväskylä 2023, 250 sivua. Digipaino Kirjaksi.net

Kari Savolainen (s. 1955) on tuttu kaikille kansainvälistä huippujääkiekkoa seuraaville. Hän on 1990 -luvulta asti seissyt mm. sekä Suomen että Slovenian maajoukkueiden pelaaja-aitiossa valmentajan tai joukkueenjohtajan ominaisuudessa. Kaulaansa hän on saanut mm. MM-pronssit valmentaessaan Suomen naismaajoukkuetta ja miesten maajoukkueen johtajana MM-hopeaa. Hänessä on paljon samaa kuin valmentajakollegoissaan, lätkän Erkka Westerlundissa ja Aravirrassa sekä futiksen Kanervassa tai koriksen Dettmannissa: silmiinpistävän rauhallinen kuumien otteluiden presseissä, analyyttinen ja kielitaitoinen.

Tämä johdanto on välttämätön, sillä tuskin miestä tuntematon olisi odottanut, että ”kynä tai tussi” pysyy Savolaisen kädessä muulloin kuin piirtäessään ohjeita pelaajille tai kirjoittaessaan valmennusoppaita. Mutta: kesällä ilmestyi Savolaisen ”esikoinen”. *Valtteri Inkerinmaan Seppälästä* on omakustanteiden aatelia: hyvin kirjoitettu, rakenne selkeä, kokonaisuus pysyy koossa – ja huumoriakin on. Kirja on romaaniksi kirjoitettu tietokirja, joka perustuu tositapahtumiin. Kirjailija määrittelee sen oivaltavasti dokumenttiromaaniksi. Haastattelujen lisäksi hän on tehnyt havaittavan, merkittävän, työn kyetäkseen sijoittamaan tapahtumat historialliseen kontekstiin. 250 sivuun tarkistettavaa on riittänyt.

Valtteri-kirjan keskushahmo on Karin vuonna 1930 syntynyt isä. Valtterin, hänen vanhempiensa sukujen ja niiden lähipiirin juuret löytyvät ruotsalaishistorian jälkeen inkerinsuomalaisesta Seppälän kylästä, maaperästä ja ympäristöstä. Siellä Savolaiset olivat eläneet ja viljelleet maata parin sadan vuoden ajan. Linnuntietä miljoonakaupunki Leningradiin oli vain parikymmentä kilometriä. Sinnekin Valtteri ehti lapsena tehdä kauniisti kuvatun matkan ennen kuin kaikki muuttui. Perheen kotikieli oli suomi mutta venäjääkin puhuvia oli.

Kesäkuussa 1941 Saksa liittolaisineen, yhtenä Suomi, alkoi toteuttaa Barbarossa-suunnitelmaa. Saksan joukot etenivät Baltian maiden läpi kohti Leningradia. Kesän lopulla ne saavuttivat myös Seppälän kylän. Tästä alkaa Savolaisten perheen siirtolaiselämä, sotapakolaisuus päättyy virallisesti ja lopullisesti vasta 23. marraskuuta 1962 tasavallan presidentti Urho Kekkosen hyväksyttyä valtioneuvoston kokouksessa ”autonkuljettaja Valter Savolaisen” ja hänen lastensa kansalaisuushakemuksen. Suomeen muutosta oli kulunut 18 vuotta!

Talvella 1942 Valtterin vanhemmat johdattivat pakolaisperheen Leningradin kupeesta, tavaravaunuissa, Tallinnan liepeille hätätilamajoituksiin ja kesästä 1942 maatilatöihin. Lasten koulunkäynti katkeilee ja Valtterikin osallistuu miesten töihin – iso ja vahva kun on. Elämä helpottuu hieman, kun hellattomien maakuoppien, latojen ja piikkilankaparakkien sijaan yösija löytyy piha-aitoista ja mökeistä. Myös ruokatilanne paranee oleellisesti.

Isäntäperheitä kuvataan lämmöllä, myös heidän luonteitaan ja toilauksiaan sellaisina kuin ne ovat jääneet 12–13-vuotiaan mieleen. On lapsenpäästäjän avustamista, rintamakarkureita, juopottelevaa isäntää… Ankeassakin elämässä on väriä.

Helmikuussa 1944 pakolaisilla on ratkaisun paikka: yrittääkö päästä Suomeen, jonne miesten sotiessa tarvittiin maatiloille työvoimaa. He pääsevät. Astuessaan laivaan kannettavaa oli vähän. Sota oli vienyt kaiken, pahinta oli menettää vaippaikäinen lapsi – ja hienointa, ehkä huolestuttavinta, saada perheeseen yksi uusi. Viisihenkinen pakolaisperhe sijoitettiin ensin Varsinais-Suomeen, edelleen maataloustöihin, ja muutaman vaihdon jälkeen vuodesta 1946 Pirkanmaalle Mäntän ja Keuruun kulmille.

Savolaisen dokumenttiromaani on vahva, traaginen, mutta päällimmäiseksi jää vahva myönteisyys – selviäminen sotien kauheuksista. Poikkeuksellisesti Savolaisen romaanin haastatteluihin perustuvista dialogeista ei heijastu katkeruutta, syyttelyä. Valtteri tekee työtä, avioituu, perustaa oman perheen. Lapset koulutetaan. Sodat veivät, rauha toi. Elämä jatkuu seuraavissa sukupolvissa.

Pentti Peltoniemi

Näetkö naamoja – havaitsetko haamuja?

”Rumat kuvat” kertovat

Netissä on sivusto, jonka nimi on Näetkö naamoja? Sen kuvissa ihmiset hahmottavat olioita.

Tässä lehdessä on kuvia tällaisista esiin pyrkivistä hahmoista. Ne eivät ole suurta taidetta. Mutta kuten kärpäsetkään, eivät

Kohti valkoisten huntujen heimoa

Kirsti Mäenpää o.s. Vilkuna:
Kohti valkoisten huntujen heimoa. Kätilöoppilaana 1965 – 1968.
140 s. Väyläkirjat 2023.

Tekijä muistelee oppilasaikaansa Kätilöopistolla ja tulee samalla kirjoittaneeksi kiinnostavan dokumentin yhtäältä kätilön koulutuksesta ja työstä 1960-luvulla sekä toisaalta siitä, millaista on muuttaa pitkän matkan takaa Pohjois-Pohjanmaalta pääkaupunkiin. Tutuksi tulee sekin, millaista oli opiskelijan niukka arki, ensin asuntolassa ja sitten nuorenaparina vuokra-asunnossa.

Kirjassa vuorottelevat tekijän kerronta ja vanhempien säilyttämät kirjeet, joita hän opiskeluvuosien aikana on kirjoittanut kotiin.

Yhteydenpito on ollut tiivistä, sillä koti-ikävä vaivasi usein. Helsingistä Nivalaan kulki kirjeitä ja Nivalasta Helsinkiin paketteja, joissa oli rieskaa, ruisleipää, perunoita sekä äidin tekemiä vaatteita ja isän tekemiä nappulaverhon osia. Häätkin valmisteltiin kirjeitse. Välillä tiukka opiskelutahti, vaativat tentit ja intensiiviset työssä oppimisjaksot auttoivat unohtamaan kaipauksen. Arjen kuvaus on kirjeissä autenttista ja tarkkaa, huumorin ja lämpimän sarkasminkin sävyttämää.

Koti-ikävää lievensi samasta pitäjästä tulevien Nivala-Rinki, johon nuoripari osallistui, sekä körttiseurat ja jumalanpalvelukset, joissa veisuu oli kuitenkin heikkoa. Löysinpä tiedon siitäkin, että Kirsti ja Jouko olivat Munkkiniemen kirkossa todennäköisesti juuri silloin, kun sieltä televisioitiin Lasse Mårtensonin moderni jazzmessu ”Voiko sen sanoa toisinkin”. Se on kaikkien sen jälkeen syntyneiden erityismessujen edelläkävijä. Kirjeessä Kirsti kertoo televisioinnista ja miettii hauskasti, mitä kotikylällä messusta sanottaisiin.

1960-luvun lopun yliopistomaailman kuohunta ei tainnut kätilöoppilaita koskettaa. Perheen perustaminen ja työllistyminen olivat nuorelleparille tärkeitä. Esikoisen syntymä keskeytti Kirstin opinnot, mutta omakohtainen kokemus syvensi melkein valmiin kätilön osaamista. Isovanhemmat tulivat avuksi hoitamaan lasta ja niin Kirsti sai opinnot päätökseen. Savonlinnan kautta perhe palasi synnyinseudulle Kalajokilaaksoon.

Olen ymmärtänyt, että Kirsti Mäenpää on kehittänyt vahvasti kätilön työotetta äitiä ja lasta huomioonottavaan suuntaan. Vielä 60-luvulla äitejä kutsuttiin potilaiksi ja lapsi tuotiin syömään tasatunnein.

Kuvaava ero käytännöistä verrattuna nykyaikaan löytyy sivulta 106 ”Siinä sitten puhuttiin vuoron perään äidin ylitse, eikä kukaan kysynyt ainuttakaan kysymystä äidiltä, jonka vointia oltiin porukalla tarkistamassa.” Kyse oli lääkärinkierrosta, johon osallistuivat lääkäri, kandit, kätilöt ja kätilöoppilas, jonka tehtävä oli selostaa äidin tilanne.

Kirja oli mukava aikamatka lähes kuudenkymmenen vuoden taakse. Lämmin kiitos tekijälle ja kustantajalle.

Jaana Marjanen

Gardeletto

Kuljin siellä kerran, Gardeletossa, jonka ilmassa leijui jokin lilanvärinen tautimainen tuntu, joka oli saanut valtaansa osan kaupunkilaisista. Voi olla, että se oli rutto, espanjantauti tai korona, en tiedä. Vaeltelin kaupungin, kutsukaamme sitä Gardeletoksi, kujilla, kaduilla. Joka puolella kuului italialaista laulua.

Lopulta olin laitakaupungilla, jossa näkyi muutamia ihmishahmoja. Menin eräästä portista sisään ja jouduin keskelle labyrinttiä. Vaeltelin siinä ja yritin päästä ulos, mutta turhaan. Tunsin, miten kauhu kuristi kurkkuani, hengitykseni salpautui ja minut valtasi pakokauhu. Törmäilin seiniin, eikä aikaakaan, niin labyrintti avautui ja olin jossakin sisäpihalla. Minulla oli harmaa sadetakki ylläni, olin pukenut sen ilman koleudenkin vuoksi. Katselin pastellinvärisen rakennuksen portaikossa seisovaa hahmoa, joka lähti kulkemaan minua kohti. Hänellä oli valkea anjovistakki, joka siellä oli muodissa. Hän oli tummaihoinen. Menimme rakennuksen toiselle puolelle, peräkkäin ja eteemme avautui inhorealistinen maisema, keskeneräisiä kivikasoja, laudanpätkiä. Katselin sitä hetken ja lähdin sitten takaisin.

Menin kiertäen takaisin. Yhtäkkiä olin suurella torilla ja väkeä virtasi joka puolella. Kysyin eräältä keski-ikäiseltä mieheltä, mihin kaikki olivat menossa. Hän kertoi minulle, että paavi tulee kesäasunnoltaan tänne Gardelettoon.

Eikä aikaakaan, kun näin aivan kuin pienen pisteen korkealla ylhäällä. Kovaäänisistä kaikui kieli, jota paavi puhui. Italialaiset olivat innoissaan, he kuuntelivat, ilmehtivät ja taputtivat.

Hyvä olo virtasi minuun. Kuulin kellojen soivan. Äänessä oli herätyskelloni. Matka Gardeletosta Helsingin Etelä-Haagaan sujui viivytyksettä.

Riitta Welroos

tuhannet hahmoja näkevät voi olla kokonaan väärässä.

Alkuperäinen kuva (vasemmalla) esittää hautausmaan kiviaitaa. Ovatko esiin pyrkivät aidan taakse haudattuja vaiko omaisia?

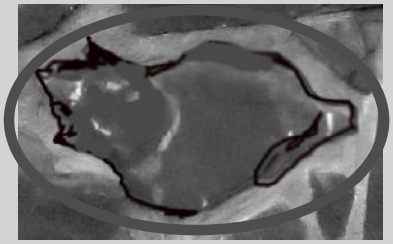

Mitä sinä näet?

Samalla tavalla voi mihin tahansa näkemäämme sisältyä tarina, joka odottaa kirjoittamistaan. Kirjoita se Eliakseen! Voit lähettää myös kuvan.

Toimitus

Hovinsaari

Ensikäynnillä Kotkan Hovinsaaressa en oikeastaan kiinnittänyt maantieteeseen huomiota. Se oli luokkaretki keskikouluaikana, pääasiana matkaseura ja bussikyyti, ja Hovinsaaren halki ajettiin Kotkan keskustaan.

Poikettiin myös Langinkoskella tsaari Aleksanteri III:n kalastusmajaa katsomassa. Tietysti maja tuntui aika vähättelevältä ilmaisulta. En hahmottanut välimatkaa, luulin oltavan jo paljon kauempana itse Kotkasta. Mutta kiinnostavansoliseva paikka on Hovinsaarella, kuten myöhemmin tulin huomaamaan.

*

Setäni muutti perheineen Kotkaan, lääkäriksi keskussairaalaan Hovinsaarelle. Uuden valtavanruskean rakennuksen näin serkkujen lähettämässä postikortissa. Paikalla oli aikaisemmin kulkutautisairaala ja sitä kutsuttiin Kolerakallioksi.

Ei aikaakaan, kun vierailin Kotkassa. Sinne pääsi moottorijunalla. Se oli erikoinen yhdistelmä, jo kastissaan heikentyneen harmaan, punaraitaisen Dm 4 -kiitojunan, 1950-luvun Valmetin huipputuotteen, moottorivaunu veti kolmea tavallista puuvaunua. Jäin alas Paimenportin seisakkeella, serkku oli vastassa. Asetuin lääkärien asunnoiksi rakennetun rivitalon yhteen huoneeseen. Koillisessa kohosi karulla mäellä mahtava iltaruskon punaama sairaala, lännessä pilkottivat Kosulaisenpohja ja Munsaari.

Oppikouluvuosieni keskeisiä firman nimiä on Metsolan apteekki. Harrastimme serkun kanssa kemiaa, tuossa apteekissa asioimme joitain kertoja ja hän kotkalaisena paljon useammin. Hän toi Vihtiin Metsolan apteekin tuotteita. Semmoisia, joita ei taatusti nykyään saisi apteekista ilman kemian opettajan (mieluummin vanhemman lehtorin) papereita. Kaikki kemikaalit eivät suinkaan olleet vaarallisia, enin osa todennäköisesti harmittomampia kuin moni reseptivapaa lääke liikaa nautittuna. Turvallisuuden varjolla apteekit pääsivät sittemmin eroon vaivalloisista, harvoin kysytyistä ja kiusallisen huokeista kemikaaleistaan.

Metsolan apteekista sai kauniita suoloja, tinkimättömänsinistä kuparisulfaattia CuSO4 tai kaliumpermanganaattia KMnO4, mustaa jauhetta, joka liukeni erlenmeyerkolvissa veteen vastaansanomattoman tummanpunaisena kuin karkaditee. Metsolasta sai myös keltaisia luontaiskaupan pastillin näköisiä kiteitä, uraaniylinitraattia UO2(NO3)2. Serkusta tuli insinööri, minusta humanisti, molempiin vaikutti paitsi kemikaalien heraldisen selkeä kauneus myös keräilijämäinen pyyteetön, ensyklopedistinen ilo, että tässä näitä kaavojen kuvaamia aineita aivan oikeasti on käsissämme.

Äitini oli paitsi sairaalan osastonhoitaja myös Sotkamon apteekkarin tytär. Hän suhtautui kemikaaleihin asiantuntemuksen sekaisella pelolla. Äidin lapsuuden apteekkivalikoima oli yhden rakennemuutoksen takana. Metsolasta olivat jo aikaa sitten kadonneet espanjankärpäset ja pirunpaska. Eiväthän äidistä savuava rikkihappo ja verilipeäsuola kovin mukavilta tuntuneet kylpyhuoneen kaapissa hammastahnojen ja papiljottirullien seassa.

Totta kai räjähdysaineet liittyivät kemian harrastukseen. Tosin erona moniin paukuttelijoihin meillä oli touhussamme jonkinmoinen raffinement, kemiassa kiinnosti muukin kuin räjähdykset.

Mustanruudin olisimme saaneet aikaan ilman Metsolan antimiakin, hiiltä löytyi mistä vain, salpietari ja rikki olivat hankalampia, joskaan eivät mahdottomia hankittavia. Astetta kunnianhimoisempi tavoite oli savuton- eli pumpuliruuti eli nitroselluloosa. Erityisesti kiehtoi Jalo Wuorisen Räjähdysaineopin aiheeseen johdatteleva kohta: ”Kauan on nitroselluloosa ollut tunnettuna, mutta lieneekö mikään toinen räjähdysaine vaatinut niin pitkäaikaista kokeilua ja niin monia kokeilun uhreja kuin nitroselluloosa, ennen kuin ihmisäly oppi tuntemaan tämän räjähdysaineen oikut ja luonteenominaisuudet.”

Mitäpä aikailemaan, sekoitettiin dekantterilasissa typpi- ja rikkihappoa, siihen kastettiin pumpulia, huuhdeltiin ja kuivattiin vaaleanruskeaksi muuttunut puuvilla. Kyllä se sitten paloikin vikkelästi. Mutta räjähdysaineharrastuksen isona juttuna siinsi kumminkin nitroglyseriini, viimeinen, ylittämätön palkinto. Siis taas typpihappoa astiaan ja sekaan rikkihappoa. Nekin oli hankittu Metsolasta samoin mukaan lisättävä glyseriini. Koe tehtiin ulkorakennuksessa Vihdissä. Kokeeksi se jäikin, syövyttävä seos rupesi kuohumaan ja roiskui pitkin seiniä, ei sentään räjähtänyt. Meille kelpasivat ovi ja piha.

*

Setä sai paremman vakanssin Nurmijärven Kiljavalta, serkut lähtivät maailmalle, elämääni tuli kemikaalien tilalle muita preferenssejä. Minulla ei enää ilmennyt asiaa Kotkaan, ei neljään vuosikymmeneen. Paitsi kerran, oli työmatka siihen suuntaan, poikkesin huvikseni Kotkassa. Siinä tuli väkisinkin ajettua Hovinsaaren päästä päähän, moottorijuna oli korvauttu sähköjunalla, punainen Sm 1 kiiti kohti Kouvolaa.

*

Perheellistyin ja sain lapsia. Poika meni Åbo Akademihin kieliä lukemaan, mutta kaipasi kouriintuntuvampaa. Hän kouluttautui kellosepäksi, harjoitteli Sveitsin Le Loclessa ja työskenteli mikromekaanikkona Espoossa sekä kelloseppänä Turussa. Ongelma oli kaksijakoinen tulevaisuus. Luvassa joko vuosikymmenten puurtaminen koneenosia viimeistelemässä tahi sitoutuminen omaan firmaan. Vielä yksi ammatti olisi hyvä. Poika hakeutui merikapteeniopintoihin Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu XAMK:iin – minne muuallekaan kuin Kotkan Hovinsaarelle? Hän asui perheineen kaupunginosassa, jonka nimi on koko saaren mukaisesti Hovinsaari. Sen kulmat tulivat kahta koiraa ulkoiluttaessa minulle tutuiksi, välillä sihisi rantakäärmeitä Vasikkasaarentien varrella. Poika tähysteli näkyviä laivoja ja kertoi niistä.

Paimenportin seisake oli ennallaan, matkustajajunia kulki kohtalaisen usein. Erikoisin nähtävyys oli yksityisrautatien iso Dr 18, tšekkiläisvalmisteinen tavarajunaveturi. Vanhempi lapsenlapsi meni Hovinsaaren kouluun. Sairaalan vaiheille ei tullut asiaa, paremmin tutustuin saaren kaakkoisosaan.

Kävin ensi kertaa vuosikymmeniin Langinkoskella, lapsia viehätti rik-

konainen, metsän kätkemä puroverkosto, johon Kymijoki tulva-aikoina nousee. Erikoinen on laaja pysäköintipaikka, ei ole asfalttia tarvittu, autot jätetään tasaiselle paljaalle kalliopinnalle. Langinkosken retkillä näin moneen kertaan pojan ja miniän ammattikorkeakoulun. Ohitettiinpa Metsolan apteekkikin, nyt maltoin olla poikkeamatta ostamaan suolahappoa taikka kaliumkloraattia.

Vaikutuksen teki myös Kyminlinnan mittava muuri rautatien vierellä, ennen sen takana toimi varuskunta, jossa serkku oli sotaväessä. Muutaman kerran kävin Jylpyssä Huumantien varrella Jussin jättikirppiksellä, hyvin hoidetulla kirpputorilla sitäkin huolimattomammin pidetyn romutarhan naapurustossa.

Keskussairaalan kulmat jäivät käymättä, olkoonkin, että ohi ajaessa sairaalan mahtava kolossi reunusti maisemaa kuin varjoisa vuorentörmä.

Pojan meriopinnot etenivät, ensin koululaiva Katariinalla, sitten harjoitus- ja palkkapurjehduksia rahtilaivoilla Alppila, Arkadia, Prima Viking ja Rautaruukki. Tutuksi hänelle tuli erityisesti Raahe sekä Ruotsin, Venäjän ja Baltian satamat. Pisin matka oli Atlantin ylitse Virginian Newport Newsiin.

Välillä poika teki töitä Kotkan satamassa. Kerran tuli niin heikko olo, että piti mennä sairaalan päivystykseen. Siellä määrättiin heti pyjama päälle ja osastolle sänkyyn. Epäiltiin syöpää. Se löytyikin, tosin lievemmänlainen kuin aluksi pelkäsivät. Alkoivat hoidot, poika kehui keskussairaalaa, jonne suku siis oli vuosikymmenten tauon jälkeen palannut, tällä kertaa potilaaksi. Minulle tutuiksi tulleet lääkärien rivitaloasunnot näyttivät jääneen vaille hoitoa, pihat villiintyneet ja pienet männyt saaneet valtaa.

Liikuntaa harrastanut nuori perheenisä oli hoitohenkilökunnan kannalta mainio potilas: optimistinen, kuuliainen ja säntillinen toisin kuin itsesäälissä rypeneet, hoitajilla itseään passauttaneet ikämiehet, syöpäpapat, kuten poika sanoi. Hän kehui komeaa maisemaa, joka sairaalan ikkunoista aukesi kohti auringonlaskun punaamaa Langinkoskenhaaran suistoa.

Joskus hoito voi olla pahempi kuin tauti ja tutkimukset kaikkein ilkeimpiä. Niin nytkin, kokeet olivat yllättävän kivuliaita, mutta kun kasvain löytyi, hoito eteni hyvin ja melko tuskattomasti. Potilas virkistyi kovin ja pääsi usein lomalle.

Liikunnallinen nuori mies voi olla myös huono syöpäpotilas – tai ainakin hoitofilosofia on laadittu tyypillisten tapausten, myöhäisessä keski-iässä olevien mukaan. Nuoret eivät etenkään hoidon edetessä malta sairastella eivätkä syvenny lepäämiseen, kun ei väsytä. Jotkin lääkkeet jopa virkistävät ja tekevät levottomiksi. Jos ennuste on huono, puhkeaa kiihkeä elämänvimma. Ja jos ennuste on rohkaiseva, silloinkin riehahtaa elämänhalu. Kun siis pitäisi maata asunnossa ja keskittyä potemiseen, tuntuipa olo kipeältä tai ei.

Solumyrkyt vievät hiukset. Nuorella iällä se antaa väärän signaalin, joka esimerkiksi skinhead -kulttuurissa koetaan hyvin myönteisenä. Kun näkemyksen sisäistäneille pian valkenee, ettei kyseessä vakaumuksellinen skini ollutkaan, voi pettymys ja ärtymys olla sitäkin suurempi. Joka tapauksessa poika päätyi satunnaisessa seurassa niin ikään Hovinsaarella sijainneeseen Jylpyn kaupunginosaan eräälle yksityiskerholle, jossa saattoi pelata biljardia ja nauttia olutta. Paikka osoittautui kummalliseksi, seinillä oli kirveitä, rasistisia banderolleja sekä hakaristilippuja. Niistä poika lähetti huvittuneiden kommenttien kera puhelimella kuvia ystäväpiirilleen. Varhain seuraavana aamuna hän löytyi kuolleena paikan välittömästä läheisyydestä.

Valvontakamerakuvat näyttivät, kuinka poika heitetään ulos klubilta paitahihasillaan pakkaseen. Poliisin arvion mukaan hän oli eksynyt pimeän romutarhan sokkeloihin, sieltä hyljätyn ja suojaamattoman ajorampin kautta ramppiin myöhemmin kiinni pystytetyn varaston liukkaalle katolle, pudonnut ja menehtynyt vammoihinsa. Kun merimies pimeässä, oudossa paikassa kylmissään, oluen, syöpälääkkeiden ja uhkailujen hämmentämänä astuu loivalle peltikatolle, missä hän kuvittelee olevansa? Luultavasti rahtilaivan teräskannella, siellä sopii etsiä tuttua hyttiään, reelingit suojaisivat laidan ylitse putoamiselta. Rikosta ei tulkittu tapahtuneen.

Minä näin Hovinsaarella ammattikorkeakoulun uusin silmin, pihalla oli lippu puolitangossa. Näky herättää aina ajatuksen, että kukahan tuolla on kuollut. Nyt tiesin sen liiankin hyvin.

Kävin myös Huumantien varrella onnettomuuspaikalla Jylpyn romutarhassa, jossa nuori mies eksyi ja menehtyi kuin muinaistarussa hirviöiden labyrinttiin. Se oli viedä yöunet. Nukahtamislääkettä sai, kuinka ollakaan, Metsolan apteekista.

Poika palasi vielä keskussairaalaan, tällä kertaa kappeliin. Ruumisauto vei hänet krematoriolle. Elossa pysyneet lähtivät muistotilaisuuteen tutuksi tulleelle Langinkoskelle. Kappelissa olleita kukkia viskattiin joen vietäväksi. Ne katosivat Langinkosken pyörteisiin paitsi yksi, jonka vastavirta toi takaisin. Lapset poimivat sen talteen ja sanoivat, että isi lähetti heille yhden kukan muistoksi.

Poika sai viimeisen leposijan sukuhaudasta Mäntsälästä. Aikuisen lapsen mukana meni paitsi keskustelukumppani myös monien tulevaisuudensuunnitelmien itsestäänselvyys. Kuka nyt minun jälkeeni ylettyy vetämään seinäkellon? Kuka varjelee istuttamiani puita ja pensaita?

Nuoren kuolema on paitsi tragedia myös pettymys. Käy toisin kuin ajateltiin, menetetään semmoista, mistä ehdittiin haaveilla. Sanotaan, ettei lapsille tule delegoida omia toiveitaan, pitäisi jättää heille valinta arvoistaan. Niin käytännössä yleensä tapahtuukin. Joitain, usein aika naiivejakin toiveita meillä on, minulla oli tämmöinen: Virun viimeisilläni sairaalassa. Poika ehtii tervehtimään, saapuu hyvin istuvassa päällystöuniformussaan. Keskustelemme merenkulusta, lapsenlapsista, koirista, maailmankaikkeudesta ja arkiaskareista. Kun hän on lähtenyt, kuulen kuinka hoitajattaret supattelevat keskenään: Näittekös tekin sen komean perämiehen, joka ehti isäänsä hyvästelemään?

Hannu Niklander

LÄMPÖ

Olen ihan jäässä
mua lämmitä
puhalla pois kiristys sormista
kiedo varpaat villaisiin sukkiin
kiedo kätesi uumalle.
Siirsit lämpösi minuun
sulatit koko kehon
olemme taas yhtä.

Marita Engberg

On virhe menettää sydämensä, sirotella ruusun terälehtiä kuin verta haavaan. Tuhosit minut rakkaudellasi, jumala mikä lie olit – kuoleman maastako? Vapauta minut. En halua tuskaa. Mene pois mielestäni kuten suljit oven. Lakkaa kiusaamasta. On mentävä töihin ja käytävä kaupassa, tiskattava likasi pois. Luulin, että rakastit. Et pystynyt kohtaamaan maailmaa kanssani.
Heikko olet, mutta rakastan jokaikistä ihohuokostasi, nuuhkausta niskassani, suudelmaasi.
Rakasta minua aamun valossa ja yöllä tuskissa, turmeluksessa.
Pelossa rakasta ja vihaa. Miksi et hyväillyt ymmärtäjääsi, sitä ainoaa todellista. Nuole, suukottele ja pure kappaleiksi. Sen teit sulkemalla huoneesi oven.
Itken vuolaasti. Huudan tuskaani, raivoan. Miksi? Aina sama. Rakkaus tuhoaa enemmän kuin rakentaa. Puran jokaisen talon tästä kurjasta kaupungista. Raunioitan sen. Pommitan ja kuuluu räjähdys: paineaalto lyö vasten kasvoja. Käperryn maahan makaamaan. Ketään ei ole missään. Kevään aika, auringon ja kaikkialla vain mustaa tuhkaa, hiilipölyä, kuolleita rottia. Täällä ei elä kuin torakat.
Aamu valkenee ja makaan kadulla. Kätesi ja huultesi muisto, hiustesi suolan maku, joku aavistus tuoksusta... Sinä se olit. Makasit kanssani viime yönä hiljaa vaan. Et sanonut mitään, olit vaan siinä. Rakastit vartaloani ja minun
kuoppani mukautuivat sinun kohoumiisi. Lähemmäs toista ei pääse. Olit minä ja
minä olin sinä.
Silti se kaikki on poissa. Käsittelen vieraita astioita ja puhun tuntemattomien kanssa. Minulle ei jäänyt mitään.

Maija Ahlqvist

H a u t a j a i s i a

Minun äitini kuoli eilen. Istuimme perjantaina pihalla tuoleilla. Yritin jutella jotakin, mutta se oli vaikeaa. Lääkäri oli kertonut äidille, että hänellä oli ainakin kaksi viikkoa elinaikaa, mutta että hän voi elää 3–4 kuukauttakin. Että äidillä oli haimasyöpä, joka oli levinnyt keuhkoihin asti. Eilen oli kulunut jo nelisen kuukautta siitä, kun äiti oli ollut lääkärissä. Me napotimme siinä pihalla. Minä katsoin äitiä ja hän oli laihtunut aika paljon, vaikka oli aina ollut hoikka.

Tänään isä soitti ambulanssin. Äiti oli kuollut isän viereen sänkyynsä yöllä. Aamulla isä oli herännyt ja huomannut äidin elottomuuden. Ambulanssimiehet heilauttivat lakanaa ja käärivät äidin ruumiin siihen. Veivät hänet pois. Äiti oli pieni ja eloton.

Minä lähdin sitten kotiini ja kaksi pikkusiskoani halusi huolehtia hautajaisista. Isä oli kotona ja toinen pikkusiskoistani, Hilkka, halusi jäädä asumaan lapsuuskotiimme. Laittamaan ruokaa isälle ja muuta.

Hautajaiset olivat parin viikon kuluttua Hietaniemen hautausmaan kappelissa. Oli kesäkuun alku. Ei saanut pyytää ketään sukulaisia eikä tuttavia tai ystäviä, oma väki vain oli paikalla. Pappi puhui kauniisti ja hautajaisiin oli pyydetty huilisti, nuori huilunsoittajamies. Aurinko paistoi viistosti kappelin ikkunasta.

Kahden viikon kuluttua menimme molempien pikkusiskojeni ja hautausmaan vahtimestarin kanssa uurnanlaskuun. Kannoimme vuorotellen uurnaa. Sukuhautamme kohdalla pysähdyimme. Vahtimestari rupesi kaivamaan hautaa lapiolla. Äiti oli lähes poissa.

Riitta Welroos

Näen sinun kävelevän pois.
Muutut yhä pienemmäksi
ja meitä yhdistävä lanka ohenee,
mutta mitä kauemmas kuljet,
sitä kiristävämmältä lanka tuntuu.

Anne Tarsalainen

MIR ei ole enää Rauha.
Mirrillä on terävät kynnet ja
vaaniva katse.
Hulluksi tullut kissa:
näkee rottia kaikkialla.

Marja-Leena Lyyra-Kukkonen

Niin paljon pimeää, päivän
valoa pakenevaa tapahtuu
yhä keskuudessamme.
Niin paljon surua, lasten
perheiden pahenevaa oloa
jopa hylkäämisiä.
Niin paljon huolia, vailla
toivoa toipumiseen, keinoa
kaiken järjestymiseen.
Niin paljon pelkoa, luonnon
visaista kehitystä huonompaan
syynä elintapamme.
Niin paljon toivoa, saada
ennalleen menetetty, korjata
huonot päätösvalinnat.
Niin paljon kykyä, antaa
anteeksi, hyväksyä asiat
joihin ei voi vaikuttaa.
Niin paljon kaipuuta, jatkaa
vapaana elämäänsä virrassa
johon astui kauan sitten.

Ritva Laine

Anna-Maija Rissanen: Sarjasta kiviä, muste paperille 2023

Yksinäisyys

Yksinäisyys istui ikkunalaudalla,
valutti sieltä itsensä tuolin selustalle,
kiipesi tapettien väliin
rasvatahrojen joukkoon jääden
odottamaan ovikellon soittoa.
askeleita oven takana.
Kukaan ei tullut.
Yksinäisyys meni ikkunaan,
katseli alas kadulle,
missä kiireiset ihmiset
tulivat ja menivät
kuka mihinkin, pysähtymättä.

Varjojen leikki verhon lomasta,
kullan kimaltamia juovia,
auringon lähettämiä
lojui lattialla pölyn keskellä.
Pölykasat kerääntyivät kasoiksi,
eikä kukaan astunut kynnyksen yli.

Marita Engberg

Lakanasta repäistyyn
suikaleeseen
kietoutunut toivo lentää
— Meteoriitti! huutavat
Mielen karkutila
kiertoradalla ei minnekään

epäoleellinen seikka
tähtien dramaturgiassa
ajonnut, päivittelevät
katuvainen, toivovat
betonipenkin alla
rullaattorin varjossa
kaatunut kaljapurkki
pusikossa
kaveri, jota ei ole
sätkän savu
tapetoinut asunnon
keltainen, kellertävä
maksa, seinä, mehu
lasissa hampaat,
puremattomat

Lakanasta reipäistyyn
suikaleeseen
kietoutunut toivo keinuu hiljaa
narahtaa
aiken keskeyttävä hälytysääni
ei johda mihinkään
epäoleellinen seikka:
ei vettä, vaahtoa, huopaa
edes palomiestä kalenterin
sivulta

Tuhkanharmaa ihmisen ranka
Hiljainen nyyti sylissään
tulipyörteen sisäradalla
kuin kisaan lähdössä:
Jaksaa, jaksaa, jaksaa!
Mitä yhdestä
kun sekään ei meistä

Puhelevat siitä kuin hyvästä
ystävästään
selän takana pulputtavat
juoruja, juttuja, huhuja.
Tuo sanametsä
Tuomionpäivän verbaalinen
puutarha.
Huomisen otsikko:
Tämä tarina on tosi!

Anu Vihma

Veden hakkuualue

Ulappa,
niin kovin lähellä on kuitenkin meri joka nousee pintaan Helsingissä.
(joka oli merenneidon kotopaikka ennen muuttoaan kauemmaksi
pinnan alaisuuteen)

Tämä alasin käy jatkuvasti,
tämä rummutus,
tämä veden hakkaus …

Veden hakkuu-alue kasvoi vuosi vuodelta ja
kellarista valui kalojen osia rannoille,
sellaisia huulivuotoja ja kidusten kuiskauksia,

Merenneito ei voinut enää valvoa kalojen oloa, vaikka olikin heidän emonsa,
heidän suomuinen päällikkönsä –
ajat vain olivat muuttuneet hieman:
ja nämä vedet.

Pirjo Kotamäki

Hiljaisten herra

Herra, kirjassasi sanotaan, että me hiljaiset olemme autuaita
ja perimme maan
Suo anteeksi epäuskoni, minä en usko, että me sen perimme
Tuskin osaamme pitää kiinni siitä, mitä meille kuuluu, perinnöstämme.
Ja Herra, tuskin minä turhaan lausun sinun nimeäsi
minä en osaa lausua nimeäsi edes tarpeesta, en rukoilla
Herra, anna minulle anteeksi tämä syntini, että kadehdin kaikkia niitä,
jotka uskaltavat ja osaavat puhua, huutaa, puolustautua
ja sanoa kaikkea sitä, mitä minä en rohkene, en ymmärrä tai en osaa
Herra, minä en rukoile nälkäänäkevien puolesta
Minä en rukoile työtätekevien ja raskautettujen puolesta
Enkä minä rukoile työtä vailla olevien enkä köyhienkään puolesta
Sillä kaikki he osaavat itse rukoilla omasta puolestaan
ja on ihmisiä, jotka rukoilevat heidän puolestaan
minä rukoilen maailman suurimman hiljaisen enemmistön puolesta
niiden, joilla ei ole rohkeutta, oikeutta, ymmärrystä puhua
tai eivät löydä sanoja
Herra, sinä, joka olet kaiken ymmärtävä,
ymmärrätkö sinä niiden rukouksen, jotka eivät itse ymmärrä
kuuletko myös niitä rukouksia, jota ei ole osattu pukea sanoiksi?
Niitä rukouksia koko maailman hiljaiset, kärsivät yöt ovat täynnä
Herra, sinusta on kirjoitettu paljon kirjoja
sinusta on tehty kauniita ylistyslauluja
Herra, oletko sinä vain sanoilla, käsitteillä kuvattava jumala
Oletko kauniilla sanoilla selitettävä, tavoitettava jumala
Vai oletko sinä kaikkien sanojen ja selitysten tavoittamattomissa,
sanoilla kuvaamaton ja kaikille viisaille ja tyhmille tasapuolinen jumala
Vai onko sanojen ja käsitteiden takana toinen jumala,
tyhmien ja hiljaisten jumala
Herra, anna minulle rohkeus
että uskaltaisin puhua puolestani
ja anna minulle ymmärrys ja oikeat sanat niin,
että osaisin puhua puolestani, sinullekin, rukoilla
Herra, kuule meidän hiljaisten rukoukset,
kuule sanaton huuto pimeästä.

Pentti Salmela

Muutos

Kun taksi kääntyy kuoppaiselle sivutielle, Tarja huomaa tien poskessa rönöttävät vanhat työvälineet. Ruosteinen niittokone, ikivanha traktori, kumipyöräkärryt, joiden renkaat ovat rispaantuneet hajalle. Aidanpätkälle on aseteltu hevosen valjaita ja muita tunnistamattomia esineitä. Rojut on ilmiselvästi tuotu näytille. Mitä ihmettä Pertti on ajatellut?

Perillä Tarja kömpii taksista jäykin jäsenin ja jää tuijottamaan ympärilleen. Puolisääreen ulottuva rikkakasvusto on vallannut koko pihapiirin, räystäskourut roikkuvat, sieltä täältä heinikosta pilkottaa muovisia öljykanistereita. Talo näyttää tuijottavan surkeutta tyhjin silmin. Tämän täytyy olla pahaa unta.

Tarja oli käynyt Harjunpäässä viimeksi isänsä hautajaisissa kaksitoista vuotta sitten. Silloinkin hän olisi mennyt vain kirkkoon ja muistotilaisuuteen, mutta Pertti sanoi naapureiden ihmettelevän, jos sisko yöpyisi hotellissa. Luulevat vielä, että ollaan vihoissa, hän vetosi.

No jos nyt ei vallan vihoissa, niin eipä kovin lämpimissäkään väleissä, oli Tarja ajatellut, mutta myöntynyt veljensä ehdotukseen.

Silloin kaikki oli ollut vielä suurin piirtein ennallaan, vain kulahtaneempaa. Äidin pitsiliina kamarin piirongilla, valokuvat kehyksissään sen päällä, kaikki pölykerroksen peittämänä. Ikkunaverhotkin repsottivat, milloin lie viimeksi vaihdettu. Kukkapenkit olivat heinikoituneet, äidin huolella varjelemat pionit löytyivät kun etsimällä etsi.

Kotihoito oli lakannut käymästä sen jälkeen, kun äiti jouduttiin siirtämään palvelutaloon. Isä ei suostunut ottamaan vierasta apua huushollinpitoon, piti kiinni isännän kunniastaan. Omillaan oli elämässä pärjättävä, tuli mitä tuli. Samaa mieltä oli Saimikin ollut, ja hänellähän määräysvalta oli viime kädessä ollut siihen asti, kunnes häneltä melkein yhtä aikaa pettivät sekä muisti että jalat.

Kauko oli tullut taloon vävynä, nainut ison talon ainoan tyttären ja hoitanut avioliiton myötä saadun isännyytensä kunnialla. Kylällä naureskeltiin aikoinaan, että Harjunpään Saimille kelpasi vain sellainen mies, jolla oli takataskussa paksu lompsa ja päässä tuuhea tukka. Kuulemma yhden sopivan sulhasehdokkaan Saimi oli hylännyt, koska tällä oli jo nuorena kaljun alkua.

Ei Kauko sitten ilman Saimiaan pitkään elänyt, alkoi nuutua ja harmaantua. Tukka kuitenkin pysyi päässä loppuun asti.

Äidin eläessä Pertti ei ollut tuonut näytille yhtään morsianehdokasta, liekö arastellut Saimin arvostelua vai nauttinut liikaa poikamiehen elämästään. Kylillä häntä pidettiin hiukan originellina ja oman arvonsa tuntevana, äitinsä poika kun oli.

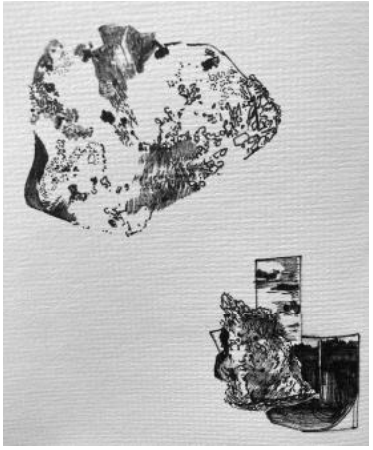

Tarja oli pitänyt vanhempiinsa ja veljeensä yhteyttä vain harvakseltaan sen jälkeen, kun vanhemmat siirsivät tilan Pertille. Hänelle itselleen luovutettiin parinkymmenen hehtaarin metsäpalsta, ja sekin huonomman laatuista, osittain suomaata. Äidin mielestä Tarjalle oli annettu mahdollisuus kouluttautua, maksettu se minkä tämä viitsi opiskella, mutta kun tyttäreltä puuttui kunnianhimoa. Ei ollut veljen syytä, että sisko lopetti koulut kesken, nai huonopalkkaisen pikkuvirkamiehen ja tyytyi itse mitättömään toimistotyöhön. Kaiken kukkuraksi muuttivat toiselle puolelle Suomea, niin kuin kotiseudulla ei olisi ollut mitään arvoa.

Tarjan mielestä välimatka oli juuri sopivan pitkä, vaikkei sitä ääneen sanonutkaan. Hän muistutti, että oli sentään antanut vanhemmilleen näiden toistaiseksi ainoan lapsenlapsen, ja että Harjunpään kokoisesta tilasta olisi kyllä riittänyt tyttärellekin kohtuullinen siivu ilman että siitä olisi tullut elinkelvoton. Tukkipuuta humisi kahden kylän alueella, viljelysmaat olivat hyvässä kunnossa ja kaikin mukavuuksin varusteltu uusi päärakennuskin valmistunut pari vuotta sitten.

Pertti jatkaa tilanpitoa ja huolehtii edellisten sukupolvien ankaralla työllä hankkimasta omaisuudesta. Hänelle pitää antaa parhaat mahdollisuudet, eikä ruveta maita turhaan pilkkomaan, oli ollut sekä Saimin että Kaukon mielipide, ja asia oli loppuun käsitelty.

Ja kyllä Pertillekin varmasti vielä lapsia siunaantuisi, kun sopiva vaimo löytyisi, Saimi huomautti.

Oli pari emäntäkokelasta äidin kuoleman jälkeen ollutkin, sikäli kuin Tarja kuulopuheista tiesi. Eivät vain olleet viihtyneet. Yksi tapaus näytti jo lupaavalta, oli isä soittanut Tarjalle mielissään.

Työihminen se on ja alun perin maalta kotoisin, vaikka onkin asunut kaupungissa jo pidempään. Tykkää olla maalla, ja kaikenlaisia ideoitakin sillä tuntuu olevan, isä jutteli.

Vaan ei tullut hääkutsua. Pertin mielestä nainen oli alkanut leikkiä emäntää ennen aikojaan ja antanut tälle lähtöpassit. Tämän Tarja kuuli entiseltä luokkakaveriltaan, jolla oli kesämökki Harjunpään lähellä. Isä ei asiasta enää koskaan puhunut.

Sitten Tarjan mies löysi uuden rakkaan, tuli ero. Ainoa poika lähti opiskelemaan Ouluun, sai sieltä työpaikankin. Avovaimo tällä oli, mutta lapsia eivät kuulemma halunneet. Vaimolla oli lupaava ura, siihen eivät kai sitten lapset mahtuneet. Yhteyttä pitivät harvakseltaan, elämä kun oli niin kiireistä.

Mikä meitä vaivaa, oli Tarja monesti ajatellut. Minussako on vika?

Tarja kahlaa heinikossa, ja ihme kyllä avain löytyy entiseltä paikaltaan ikkunapellin alta. Ovi jumittaa, mutta suostuu lopulta aukenemaan. Sisällä näyttää pahemmalta kuin hän oli pelännyt. Nurkissa lojuu kaikenlaista rojua, keittiö on juuri niin siivoton kuin yksinäisellä miehellä voi kuvitella olevan. Ei tee mieli katsoa jääkaappiin. Tuoleille on pinottu hevos- ja metsästyslehtiä, vaatteita lojuu siellä täällä.

Tarja istuu sivustavedettävälle ja purskahtaa itkuun. Tästäkö Pertti oli löydetty? Kuinka kauan veli olisi joutunut makaamaan kotonaan kuolleena, jollei sitä olisi odotettu metsästysseuran kokoukseen? Mahtoiko Pertti edes aavistaa, että hänen päässään tikitti aikapommi? Lääkäreitä tämä oli kammonnut jo pikkupoikana, tuskinpa asenne oli siitä muuksi muuttunut. Tuntuu vain niin pahalta,

että veli joutui kuolemaan yksin ja aivan selvästi myös yksinäisenä, vaikkei kukaan olisi pystynyt häntä pelastamaankaan. Lääkärin mukaan aneurysman puhkeaminen oli aiheuttanut massiivisen verenvuodon.

Mutta miksi helvetissä kukaan naapureista ei ollut soittanut hänelle ja kertonut, millaisessa jamassa täällä asiat olivat?

Kyllä hän tiesi syyn. Ei täällä toisten asioihin puututtu jollei ollut pakko. Kaipa Pertti osasi esittää pärjäävänsä, vaikka häntä erikoisena pidettiinkin. Ja kylähän oli nykyisin melkein tyhjä. Muutama vanhus sinnitteli kotonaan miten kuten kotiavun turvin, yksinäisiä poikamiesisäntiä siellä täällä isoimmissakin taloissa. Taisi olla yhden käden laskettavissa ne tilat, joilla oli lapsia ja elämää. Muutamassa vuosikymmenessä ollaan siirrytty aivan eri maailmaan.

Turha syytellä muita, hän oli ainoa perheenjäsen.

Tarja niistää, pyyhkii silmänsä, kellahtaa pitkäkseen ja antaa mieleen pyrkivien muistikuvien keriytyä esiin. Hän muistaa auringon lämmittämät aitan rappuset, joilla oli mukava istua lukemassa Anna-kirjoja, mukissa pientareelta poimittuja makeita metsämansikoita. Isän pystyttämässä juhannuskoivuja rappupieleen, kesältä ja puhtailta matoilta tuoksuvan tuvan. Pertin pikkuisena ja hellyttävänä, ruskeaksi paahtuneena, aina kärttämässä isosiskoa leikkimään tai lukemaan Aku Ankkaa. Äidin vispaamassa kakkutaikinaa huivinnurkat vipattaen. Kaupungin serkut kesäkylässä, siskonpeti levitettynä kamarin lattialle. Myöhemmin tulivat papiljotit, kukkamekot ja korkokengät, vatsaa kipristävä jännitys ensimmäisissä lavatansseissa, huumaavat tangon pyörteet. Ensimmäinen rakastuminen, kuin outo, suloinen kipu. Tulevaisuus oli täynnä taikaa.

Mitä sille tulevaisuudelle tapahtui? Jäljellä on vain repaleisia muistoja.

Hautajaisissa on kymmenkunta ihmistä. Tarja ei jaksa ryhtyä isompiin järjestelyihin, eikä tiedä mitä Pertti olisi tahtonut. Tarjan poika ei tule, ei koe sitä tarpeelliseksi koska ei juuri tuntenut vainajaa. Pertin arkku lasketaan vanhempien viereen sukuhautaan, samaan, mihin äidin vanhemmatkin on aikanaan haudattu. Nimi mahtuu kiveen ja tulee jäämään viimeiseksi.

Perunkirjoitus pidetään kirkonkylän pankkikonttorissa. Tarja perii veljeltään 210 hehtaaria maata, josta 140 hehtaaria metsää. Kiinteistön, joka tosin on huonohkossa kunnossa. Maatalouskoneita, uudehkon Ford-merkkisen auton, kaksi tonttia Kuusamossa. (Mihin Pertti oli niitä tarvinnut?) Pankkitilillä olevat 320 000 €. Sekalaisen irtaimiston.

Perunkirjoitusten jälkeen Tarja tilaa taksin ja ajaa Harjunpäähän. Hän riisuu kengät pakottavista, turvonneista jaloistaan. Riisuutuu, pukee ylleen komerosta löytämänsä trikoisen, pitsikauluksisen yöpaidan, äidin vanhan. Käy makuulle tuvan sänkyyn, katsoo laskevan auringon säteitä, jotka siilautuvat pölyisen ikkunan läpi. Kuuntelee, miten sydämen tahdistin tekee työtään.

Pirjo Leimunen

Kuva: Anna-Maija Rissanen:
Yksinäiset, muste paperille 2023

Lintulento kivikauteen

Olen asunut kaupungissa, tässä kivierämaassa, jo muutaman vuoden. Elämä pakotti muuttamaan, järki neuvoi huoltamaan vielä toimivia jäseniä helpompaan arkeen. Samalla sammui aivojen jokapäiväinen liike. Iltaisin vajoan johonkin kauas tuntemattomaan, mutta siltikin tuttuun ja turvalliseen olotilaan.

Päivisin auringon valo on harvinaisuutta, vaikka se paistaisi jo korkealta taivaalta. Täällä vallitsee ihmisten tekemä kaamos. Kymmenkerroksiset tornitalot seisovat vieri vieressä kuin tinasotilaat. Ei aurinko kumota kuin silloin tällöin jonkin kadun mutkassa. En tunne tuulen lempeää tai kiukkuista tuiverrusta hiuksillani. Pölypilvet ja sähkötupakoista tupruavat savukiemurat sen sijaan kietoutuvat säärilleni. Yskittää ja henkeä ahdistaa.

Tyhjään päähän tulee yksi ainoa ajatus: täältä on päästävä pois, mutta minne? Mistä löydän matkaoppaita ja aikatauluja?

Ja millaiseen kulkuvälineeseen olisi viisainta rahansa tuhlata, tai investoida. Kumpaa se sitten lieneekään.

Hiisaan hiljalleen betonimetsän lävitse ja huomaan seisovani Itämeren rannalla. Aallot loiskivat matalaa rantaa pitkälle varpaitani kastellen. Veden kosketus virkistää koko kehoani, aivan saavat aivoihinkin elämää. Seison kuin humaltumista odottaen. Sitten kuuluu pääni yläpuolelta kurkiauran kronklauksia ja hanhiparven kaakatusta niiden palatessa kotikonnuilleen, ikiaikojen pesimäpaikoille. Sanansaattajat, sielulinnut ovat palaamassa. Tässä lintumassan siipien kohinassa kuulen osoitteen, minne haluan matkustaa: pois nykyisestä ajasta. Kauas muinaisuuteen tekee mieleni. Sinne, missä esi-isieni juuret ovat alkunsa saaneet. Savikuppien polttopaikoille, nuotiokiville istumaan ja kuuntelemaan karhujen kumeaa murinaa jostain lähistöltä.

Nyt tiedän matkakohteeni, mutta tapa, jolla pääsen perille, on vielä keksimättä. Nuo korkeat ja kaikki kummallisen muotoiset monumenttitalot kätkevät sisäänsä älymystöä, joka kuluttaa aikaansa keksimällä esimerkiksi rakettilentoja kuuhun. Mitä se hyödyttää tavallista kansaa? Suurin anti on siinä, että joka aamu voi viihdyttää itseään lukemalla uutisia näistä neropattien ohjusten laukauksista milloin minnekin, osa niistäkin tosin menee vikaosoitteeseen. Vahingossa tai ei.

Lukemisen jälkeen menee lehti paperinkeräykseen tai näppäimistön painalluksesta roskakansioon.

Näitä miettiessä kuulen kovaa jyskettä taivaalta. Horisontista lähestyy valtavan kokoinen lintu, jonka siipien väli on ainakin kaksi metriä. Siivet halkovat ilmaa ja joka siiveniskusta kuuluu kova kumu. Lintu on pelottavan näköinen, joten suljen silmäni vaistomaisesti ja asetun kyyryyn.

Seuraavaksi tunnen, kuinka linnun kynnet kouristavat kiinni hartioistani ja nousen ilmaan.

Kirsti Mäenpää s. Vilkuna

Parhaita muutoksia mielestäni

Omalla kohdallani se oli sodan päättyminen ja paluuni sotalapsuudesta Suomeen. Ruotsissa oli ruokaa, mutta ei vapautta. Suomessa, kotonani, sain sentään vapaasti itkeä ja raivota purkaakseni ahdistusta. Äitini keitteli ruokaa ja lauleskeli vaan. Hyvää terapiaa siihen aikaan.

Ensimmäisten viinirypäleiden maistaminen lapsena oli elämys, jota en ole unohtanut. Päätin lapsena, että näitä paratiisin hedelmiä syön isona joka päivä.

Television tulo oli mullistava keksintö. Sai kotiinsa laatikon, josta sai vapaasti seurata muiden elämää. Koko perhe jakoi nautinnon. Lempeä ja ymmärtävä tohtori Kildare oli suosikkimme, mutta myös kirurgi Ben Caseyn taitavat aivoleikkaukset ja karvaiset käsivarret ovat jääneet mieleen.

Ei haitannut mustavalkoisuus, koska oma elämäkin oli väritön. Tosin äitini väitti nähneensä Tamara Lundilla sinisen leningin. Kun siskoni kanssa kysyimme kuinka se oli mahdollista, äiti vastasi itsevarmasti ”sattumalta näin”.

E-pillereiden tulo vapautti naiset ei-toivotuilta raskauksilta, pakkoavioliitoilta, laittomilta aborteilta ja ennen kaikkea häpeältä. Nainen voi itse vaikuttaa lapsilukuun. Seksielämä vapautui nyt myös naisille.

Tamponeiden ja kuukuppien ym. keksiminen salli naisille yhä enemmän vapautta osallistua liikuntaan ja kaikkeen mihin halusi.

Vanhempanakin on mahdollisuus opiskella uusi ammatti ja siihen saa rahallista tukea yhteiskunnalta. Näin vähävaraisetkin pääsevät opiskelemaan niin pitkälle kun sisua ja halua riittää.

Työ- ja koulupäivät muuttuivat viisipäiväisiksi. Tuli siis kaksi vapaapäivää viikossa.

Kun Keihäsen matkatoimisto alkoi järjestää etelänmatkoja, ne olivat niin halpoja, että vähävaraisimmillakin oli mahdollisuus päästä lämpimään ainakin kerran vuodessa viikoksi.

Kun naiset pääsivät tanssiravintolaan ilman miesseuraa, hekin saivat nyt vapaasti valita sopivimman miehen tanssilattialle.

Äitiysloma on pidentynyt, ja sen aikana saa myös rahaa. Myös isät voivat jäädä isyyslomalle.

Tänään voi asua miehen tai naisen kanssa samassa asunnossa ilman papin aamenta.

Aviottomat lapset eivät ole muita huonompia.

Ulkomailta voi adoptoida lapsia tai saada hedelmöityshoitoa lapsettomuuteen. Useampia sydäntauteja voidaan parantaa leikkauksella, ei tarvitse kuolla 50-vuotiaana.

Amputoitujen jalkojen tynkiin saa hiilikuituproteesit, joilla voi juosta lujaa. Tietokoneella voi työskennellä kotonakin tai missä vain.

Nainen voi olla presidentti, sotilas, merikapteeni, kirurgi tai piispa.

Ihmiset saavat vapaasti tietoa niin paljon kuin haluavat. Voivat valita kuuluvatko kirkkoon tai ei. Papit eivät voi enää saarnastuolistaan pelotella ihmisiä helvetillä.

Paljon, paljon muuta hyvää on tapahtunut viimeisten vuosikymmenten aikana. Haluaisin vielä, että Suomessa olisi mahdollisuus kohtuuhintaisiin asuntoihin palveluiden lähellä.

Hammasimplantit voisivat olla halvempia ja kaikille haluaville mahdolliset. Korjaukset nukutuksessa.

Seija Eklund

Anna-Maija Rissanen: Näkymiä, muste paperille 2023

Linnun kuiskaus

Mitä metsästä jäi jäljelle,
muuta kuin kuiskauksia ja huutoja,
jokin lintu jokin outo siivekäs, kun puut olivat hävinneet,
pysytteli se ilmassa jonkin tovin kunnes hävisi pilveen,

polut tulivat höyryten näkyviin,
kuin mennyt kuvakirja avaruuden tasangoista,

kaikki puheet leijuivat harmaina arkkeina pöydällä
joista kirjaimet irtosivat pikku hiljaa roskakoriin ja
sitten vain delete ja linnun huuto, vielä kerran,

ympäristönsuojelijat yrittivät mutta

sade ei tullut,
tuuli ei kuiskannut,
huolipuheet, rukoukset eivät auttaneet kun
miekkamiehet rajoilla taistelivat taas kerran,
sitten uupuivat kun tanner tuli täyteen tulinauhoja ja
kivilinnat putosivat kaatuen maan.

(ihminen omalla rajallaan, puolustusasemissa).

Pirjo Kotamäki

Yö joella kesän kuihtuessa

Kaikkinielevä pimeys vie taikamatot, Sinbadin ja Aladdinin. Repputytön omenapuumajassa loistavat värivalot. Mikael ja Luna lentävät kahvia juoden, kilistellen lusikoilla merkkejä, että eivät törmää toisiinsa. Yölliset juhlat jatkuvat elokuun ajan Linnakaupungissa kesän onni ja vapaus kukoistavat yhä. Silti pelko kesän loppumisesta alkaa ahdistaa mieliä. Paikoitellen ovat oksat keltaisia koivuissa ja lumotun joen tuomipuu on parantunut lehteväksi. Luonto parantaa sairaan puun, tappaa syöpäläiset helvetin tuleen. Puu on kaunis ja kukoistava, mutta enää hetken, koska syksyn ratsukot tulevat ja tuuli repii hauraat lehdet.

Hilja on uudestaan rakastunut Johannekseen. He viettävät öitä yhdessä jatkuvasti, mutta Johannes pitää liikaa juhlimisesta, viinistä ja naisista. Johanneksella on verkot vesissä useaan suuntaan, mutta niin on Hiljallakin.

Eräs lumoava ruhtinas, arka sielun peili, rakastui Hiljaan kesällä mutta Hilja ei ymmärtänyt miehen arkaa ja herkkää kaipuuta.

Puhelin soi mökissä lumotulla joella yöllä.

– Täällä Johannes, miten Hiljaseni pärjäät siellä pimeässä? Ovatko vampyyrit ja joen pahat haltijat antaneet sinun olla rauhassa? Johannes kysyy.

– On oudon pimeää ja luulen, että erakkomunkki Tuomasta tullaan kohta hakemaan hautasaareen. Olen nähnyt punaisia kääpiöitä rannalla ja vanhan luostarin nunnat veisaavat siellä ja surevat, Hilja sanoo pelästyneellä äänellä Johannekselle.

Anna-Maija Rissanen: Penger, muste paperille 2022

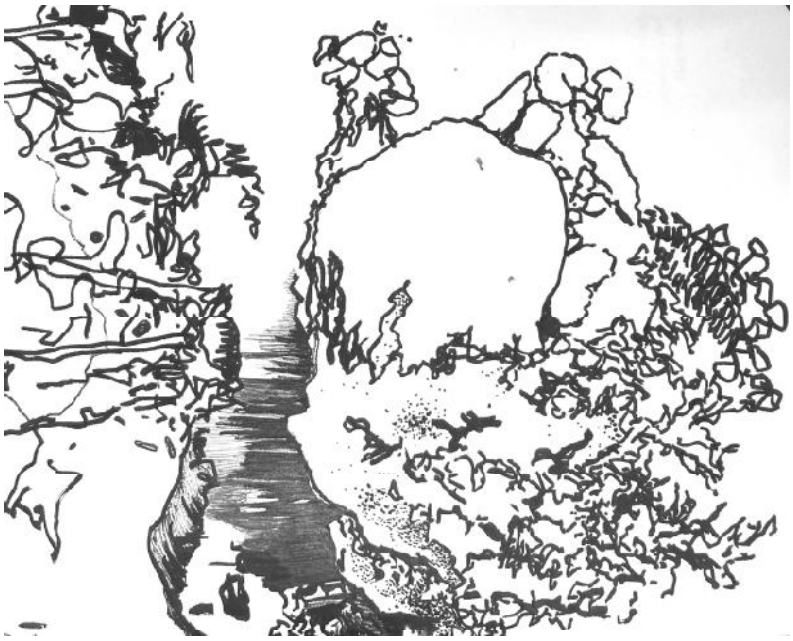

Anna-Maija Rissanen: Uoma, muste paperille 2023

– Tulen veneellä turvaksesi, jos alkaa tuntua liian pelottavalta. En ole kaukana mökiltäsi ja kaipaan luoksesi, öitä kanssasi sinua hellien. Tiedän, että rakastat minua, vaikka et sitä sanokaan.

Maahiset maatuvat mereen, sumuun, sakenevaan pisarattomuuteen. He katoavat olemattomuuteen pyhäinkuvia suudellen. Kääpiöt ympäröivät Tuomaksen kilvoittelumökin, jonne hän on kuolemassa koviin tuskiin.

Erakkolääkäri Antonio on hänen luonaan ja pyyhkii hikipisaroita otsalta liinalla. Nunnat laulavat yksitoikkoisella nuotilla:

– Suuri Jumala, peikkojen isä, maahisten ylin armahtaja, pidä poissa vampyyrit. Siunaa rakas ymmärtäjämme, Tuomas-munkki pisarattomuuteen. Vapahda hänet vampyyrien ja pahojen haltijoiden kiusalta. Anna usvamaan hoitaa suuri auttaja kotiin hautasaareen ja merelle. Suurpeikko, ota tämä hyvä iätön isä kohtuusi, maan sydämeen, sinne minne maahisten elämä sammuu aineettomuuteen.

Nunnat huojuttavat itseään puolelta toiselle saadakseen lohtua hyvän maahismunkin kohtalon sinetöityessä ehkä tänä yönä.

Hengettömän Tuomaksen pää retkahtaa sivulle. Antonio tarkastaa pulssin, hengittääkö maahismunkki. Nunnat tajuavat jonkin valkoisen linnun lentävän pimeässä, ja se hohtaa hopeisena. Naiset hätkähtävät öistä näkyä, koska lintu loistaa valoa.

Nunnat putoavat polvilleen maahan ja rukoilevat yhteen ääneen:

– Armahda, sinä peikkojen valtias. Kiitos hyvä suurpeikko, Tuomaksesta on tullut pyhä maahismunkki. Hänen kilvoittelunsa ei ollut turha.

Hilja kuulee veisuun mökkiinsä, mutta hän ei uskalla lähteä ulos. Hilja on pelännyt pimeää Isokorvan lähdön jälkeen ja ensi kuussa siitä tulee kuluneeksi vuosi. Valoisina kesäöinä oli helppoa nukkua, kun ei tarvinnut kääriytyä yön vaippaan pelossa. Uni armahtaa maahiset, nunnat ja Hiljan.

Kääpiöt käärivät Tuomaksen ruumiin Arktian lippuun, joka on väriltään verenpunainen, musta ja valkoinen, ja jokaikisen piirikunnan merkkinä on viikate ja tähti. Muut nukkuvat paitsi nunnat ja kääpiöt.

He laittavat lippuun kääritytyn munkin ruumiin veneeseen, joka itsekseen kulkee yöllistä jokea mereen, jossa hautasaari on. Hautasaaressa ovat Tuomaksen munkkiveljet odottamassa. He asentavat veneeseen purjeen, niin että se saa alleen tuulen, joka vie ruumiin meren syliin. Munkit pitävät hartaushetken Tuomaksen kunniaksi. Punainen lintu on tuonut terveiset lumotulta joelta valonäystä.

Maija Ahlqvist

Lapsuuteni sankareita

– Tuli kuitenkin yksi mielikuvitustarina, vaikka toivoin, että olisitte kaikki kirjottaneet esseen annetusta aiheesta. ”Apua, me hukumme!”, sanoo keskikoulun viimeisen luokan äidinkielenopettaja ja roikottaa ainekirjoituspaperiani luokan edessä. Opettaja kuulostaa pettyneeltä. Seikkailutarinat eivät kuulu enää tämän ikäisille, mutta koska tekstilläni on ansionsa, hän lukee aineeni koko luokalle.

– Pidä vaan pääsi. Kirjoita juuri sellaisia tekstejä kuin haluat, kuiskaa Viisikon Pauli eli Paula korvaani. – Tuo on kuin minun saareltani. Sitähän sinä käytitkin mallina. Hyvä!

Paulin koira, kultaistanoutajaa muistuttava Tim nuolaisee kättäni.

– Päädyit kuitenkin saksanpaimenkoiraan, Tim haukahtaa. – Ihan hyvä rotu sekin on.

– Rin Tin Tin voitti, vastaan Timille ja näytän valokuvaa pienestä schäferin pennusta, jonka vanhempani suostuivat lopulta ostamaan. Pauli ja hänen kaverinsa Anne, Leo ja Dick ihastelevat koiraani, jolla on ylisuuret, huojuvat korvat ja paksut, matalat pentujalat.

Yhtäkkiä kuuluu kovaa kopinaa ja sisään astelee kookas valkoinen hevonen mustia täpliä kyljissään. Sen selässä istuu naurusuinen tyttö, jonka kirkuvan oranssit lettisaparot sojottavat jäykkinä sivuille pisamakasvojen molemmin puolin. Hänellä on värikkäät vaatteet ja liian isot mustat kengät, aivan kuin Hessu Hopolla.

– Hejsan! reipas ratsastaja hihkaisee.

Heppa kopsuttelee luokseni ja sen turpa tuuppaa Hewlett-Packard-tulostimeni alas pöydältä. Kone kolahtaa lattiaan, hajoaa ja osia sinkoilee ympäriinsä.

Jane Austenin sievät naiset pitkissä empiremekoissaan havahtuvat kirjokuvaompelustensa äärestä.

– Kuka antaa tuoda hevosen sisään taloon, he supisevat paheksuen ja hörppivät teetä.

– Hyvät sulhasehdokkaat tuollaisesta kyllä kaikkoavat, arvelee eräs heistä

– Päätyy jonkun tallirengin vaimoksi, sanokaa minun sanoneen, kuiskaa toinen.

– Älä välitä noista, saparotyttö hevosen selästä sanoo ja nyökkää naisiin päin. – Kyllä sinä selviät. Minä olen maailman vahvin tyttö ja sinä olet toiseksi vahvin.

Tiina ilmestyy huoneeseen. Hän kompastuu maton reunaan Austenin naisten teepöydän luona, horjahtaa ja ottaa pöydästä tukea. Kupit kilisevät, tasapainoilevat arvokkailla tasseillaan ja teetä läikkyy lakatulle jalopuupinnalle. Harmistuksen äännähdyksiä karkaa naisten huulilta.

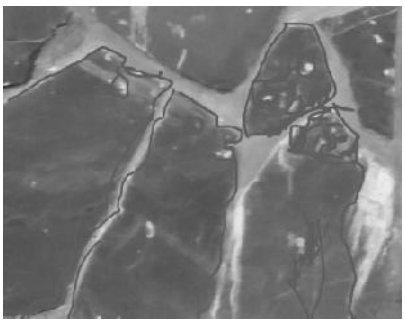

Tiinan kommellukset hurmasivat minut aikanaan, mutta kyllästyin häneen, koska olimme liian erilaisia. Niinpä tiemme erosivat. Aloin raapustella omia novelleja ja tein jatkokertomuksia kaverieni kanssa. Lopulta lähdin opiskelemaan toimittajaksi. Kirjoitin ja luin paljon, mutta jotain puuttui. Mistä löytäisin etsimäni?

Huomaan harmaavalkoisen, hännättömän kissan tassuttelevan minua kohti. Päässään sillä on lipallinen lätsä ja leuan alla rusetti. Kisu puikkelehtii huonekalujen välissä. Se saapuu jalkojeni juureen ja hypähtää tietokoneeni viereen. Pian näyttöön alkaa ilmestyä polkuanturoiden painamaa tekstiä, josta ei saa tolkkua. slkwoedmzmnxz sa asköasoanök.

– Pekka Töpöhäntä, ensirakkautesi, se esittäytyy ja katsoo suoraan silmiini, – vaikket sinä silloin 6-vuotiaana paljonkaan rakkaudesta tiennyt.

Monni-kissa jää Pillin ja Pullan kanssa kirjoituspöydän jalan viereen tarkkailemaan.

– Anna suukko leijonalle, Pekka Töpöhäntä kehottaa. – Kehrää joka vipeltäjälle. Kehrää jokaiseen tuuleen. Kehrää elämälle, kehrää maailmalle!

Sirpa Suominen

Kirjoituskehote

Tervetuloa Uudenmaan Kirjoittajat ry:n tarjoaman ilmaisen palvelun pariin! Kirjoituskehotteen toivon antavan sinulle pontta kirjoittamiseen.

Uusi kirjoituskehote julkaistaan Ukirin nettisivuilla joka kuukauden 15. päivänä. Julkaisemme kirjoituksia Eliaksessa tilanteen ja tilan mukaan.

Lempikirjan hahmo

Keväällä nettisivuillamme julkaistu kirjoituskehote antoi aiheeksi lempikirjan hahmosta kirjoittamisen:

”Meillä jokaisella on ollut lapsuudessa jokin lempikirja ja lempari-kirjassa lempihahmo. Minun lempihahmoni on ollut Pikku naisia -romaanin Jo/Josephine. Romaanin on kirjoittanut Louisa May Alcott.

Kirjoita pätkä sinun lempikirjasi sinulle rakkaasta hahmosta. Mene hahmon nahkoihin – ja hupsista! – siinähän hän istuu näppäinten vieressä ja kertoilee, mikä tapahtuma silloin olikaan se hauska ja jännittävä. Voit muistella lempihahmosi kanssa, vaikkapa kirjoittaa dialogia tai antaa hänen kertoa, miten elämä sujui, kun hän hyppäsi kirjasta ulos. Tehtävä on sekä eläytymis- että dialogiharjoitus.”

Mikäli haluat jakaa kirjoituksesi kanssani, voit lähettää tekstisi minulle sähköpostiosoitteeseen:

ulwelin@gmail.com
Terveisin Ulla Welin,
Uudenmaan Kirjoittajat ry
http://www.ukir.info

Harharetki

Hermannin rantatie oli aivan kamala. Kaivureita, miehiä töissä, betoniporsaita sikin sokin, kaistoja kiinni, liikennettä ohjaillaan tilapäisurille. Täyttä, ahdasta, kuoppaista ja kaikin puolin vaikeaa.

Mutta minun piti päästä Votkinille. Potkakiekkojen hankkiminen Prismasta tai Cittarista on tuhoon tuomittu ajatus. Viimeksi jouduin tyytymään yhteen 10 senttiä paksuun kiekkoon. Siitä toki periaatteessa olisi saanut hyvinkin viisi, kuusi kiekkoa, jos olisin omistanut sahan, tai rälläkän.

Muru matkusti Tampereelle tapaamaan entistä kollegaansa. Perjantai-ilta teatterissa, lauantaiaamupäivä Sara Hildenillä ja sitten yhdessä junalla tänne meille päivälliselle.

Matkalla asemalle juttelimme huomisesta eli tämän päivän suunnitelmista. Kunnon italialainen menu. Kun käännyimme oopperan kohdalla Mannerheimintielle, ja minä jo mietin parkkipaikkaa, nousivat esiin raviolit.

– Ok, mumisin.

Hiukan ihmettelin, mutta kun hän erikseen ne mainitsi, olivat ne kai olennainen osa päivällistä.

Mutta mikäpä siinä, onneksi ei sentään pitsaa.

Tällaisen ajattelin tarjota: Alkajaisiksi patonkia kreetalaisen oliiviöljyn ja balsamicon kera, sitten pinaatti-ricottaravioleja pannulla nopeasti pyöräytettyjen kirsikkatomaattien ja valkosipulin (mmm) kera sekä pääruuaksi Osso buco con risotto alla milanese. Jälkiruuaksi jäätelöä ja limoncelloa. Viineiksi olen hankkinut Gancia Prosecco Rosen ja Campo al Pero Bolgheri rosson.

Votkin ei minua pettänyt. Sain sieltä kuusi ihanaa vasikan potkakiekkoa. Muut tarveaineet rohkeasti hankin jo eilen. Silti aikaa ei ole hukattavaksi, sillä neljän tunnin kuluttua nälkäiset ruokailijat asettuvat pöytään.

Aluksi Youtuben soittolista valmiiksi Brahmsin *Ein deutsches requiem*, sitten Verdin *Requiem* ja vielä Schubertin *Deutsche messe*. Siinä musiikkia runsaaksi kolmeksi tunniksi. Aluksi karua marraskuista murhetta, suorastaan tylyä kuoleman läsnäoloa. Siitä se lähtee.

Ensiksi keitän liemen. Oikeasti liemi olisi pitänyt keittää jo eilen, mutta

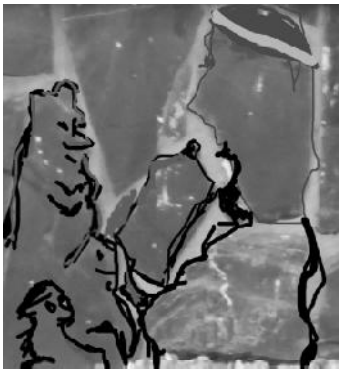

kun minulla ei ollut luita, päätin oikoa ja käyttää liemikuutioita. Säälittävää, tiedän. Lientä pitää olla suurin piirtein kaksi ja puoli litraa, sillä sitä tarvitaan sekä Osso bucoon että risottoon.

Osso bucoa varten otan syntymäpäivälahjaksi saamani valurautapadan. Pata tietenkin saisi olla väljempi, mutta pannuille minulla ei ole kunnon kantta. Parituntinen haudutus ilman kantta lienee toivotonta. Ja onhan valurautapata aina valurautapata eikä mikään alumiininen teflonläpyskä.

Pilkon salottisipulit, sulatan voin padassa ja laitan osan sipuleista siihen pehmiämään miedolla lämmöllä. Sipulit saavat muhia noin 10 minuuttia, mutta pitää vahtia, etteivät ne pääse kärähtämään.

Potkakiekoista pitää saksia jänteet poikki, ettei liha käpristy kypsyessään. Pyöräytän potkakiekkoja hiukan vehnäjauhoissa ja laitan ne pehmenneiden sipulien päälle saamaan väriä. Sitten on valkkarin vuoro. Noin desi riittää. Lopuksi kauhalla lientä lihoille ja kansi päälle. Levy kakkoselle ja aika ajoin pitää tarkistaa lisätäkö lientä ja kyllähän sitä pitää.

Sitten sitruuna. Raastan kuoren, tosin aika varovasti, sillä kuoren valkoinen osa on karvas. Kuorin ja murskaan muutaman valkosipulin kynnen (mmm, ihanaa) sitruunakuoriraasteen päälle. Lopuksi kourallinen persiljaa silpuksi ja sekoitan ainekset. Ehkä lirautan hiukan sitruunan mehuakin joukkoon, vaikka sitä ei aina suositella. Siinä on gremolata kypsien potkakiekkojen päälle.

Kurkusta, paprikasta, retiiseistä, helmitomaateista sekä muutamasta tukevasta salaatinlehdestä pyöräytän salaatin. Yhdellä valkosipulin kynnellä pyyhin kulhon sisältä ja kumoan salaatin siihen.

Päälle vielä hiukan mustapippuria, teelusikallinen sokeria ja hyppyspellinen suolaa. Se on siinä.

Ja joukkoon Verdin suloiset kyynelet: *Lacrimosa dies illa / Qua resurget ex favilla...*

Tässä vaiheessa alkavat oikean käteni sormet kramppailla ja oikean lavan alle ilmaantuu inhottava polttava piste. Muistutan itseäni, että pitää seistä suorassa eikä kumarrella liiaksi työn edessä.

Iso paistokasari hellalle. Kasariin voita ja luuydintä sekä loppu pilkottu salottisipuli. Luuytimen saatua hieman väriä kippaan kasariin neljänneskilon Carnaroli-riisiä. Kun riisit alkavat näyttää läpikuultavilta, on jälleen valkoviinin aika. Tällä kertaa pari desiä riisin joukkoon ja kun viinin huumaava tuoksu vähitellen katoaa liesituulettimeen, lisään kattilasta riisin päälle pari kauhallista lientä. Ja aina, kun liemi on imeytynyt riisiin, uutta lientä kasariin.

Oikeastaan punaviini olisi pitänyt avata jo aikaisemmin hengittelemään, mutta kai se vieläkin ehtii.

Kelloa vilkaisematta tiedän, että pitää jo kiireesti ryhtyä kattamaan, patongin voin leikata viimeiseksi. Ehtisiköhän vielä tehdä valkosipulilevitettä voista, oliiviöljystä, valkosipulista ja timjamista...

Otan kuppiin hiukan lientä ja sekoitan siihen sahramin. Kun risotto on kauniin keltaista, viimeistelen sen vielä runsaalla parmesaaniraasteella ja kunnon viipaleella voita.

Osso buco näyttää kypsältä, Gremolatan voisi pian levittää potkakiekkojen päälle. Maistan palan mureaa lihaa... mmmm, hyvää, ellei suorastaan täydellistä... Oi, selkä ei kyllä tykkää tästä.

Pitäisikö soittaa, miten pian ruokavieraat ovat täällä, että tietäisi ottaa raviolit käsittelyyn.

Schubertin ihana hymni: *Heilig, heilig, heilig. Heilig ist der Herr. Heilig, heilig, heilig. Heilig ist nur Er. Er, der nie begonnen...*

Tuleva puhelu katkaisee musiikin.

– No hei Muru, aina ajallaan…

– Missä sinä viivyt? Täällä on jo kuoharit pöydässä ja tarjoilija odottaa tilauksia...

– Mitä... Missä?

– Rivolissa, niinhän oli eilen puhe, kunnon italialainen menu....

– Tuota... Rivolissa?

Raviolien keittovesi kiehuu. Tilaan taksin.

Kari Kaijanaho

Barokin sävelet

niin täsmälliset ja siksi vapaat kaikista sidoksista
sävelkulut silkkaa matematiikkaa
ja murheet kaikki jäätyvät
avaruuden kylmyydessä
voin miettiä tähtien matkaa, kuinka planeetat
vierivät niiden ympärillä
syklistä maailmaa jossa
päivä nousee ja laskee
vuodenajat lomittuvat tahtiinsa
tavallaan, ja omanlaisenaan kiitää
planeettamme avaruudessa uusiin kohtauksiin, missä
kaikki toistuu: sodat, lamat, pandemiat ja taudit muut
yöt ja päivät, syntymät, elämät ja kuolemisen lopullisuus
kaikki virtaa, kiertää itseänsä suurempaa
ajassa ja kaikkeuden sisuksissa
Historia toistuu
kaikki kertautuu
osin tuttuna, vaan toisen nimisenä;
ihminen, aina erilainen ja sillä tavoin sama
helposti tunnistettava
yhteiseksi lajiksi, jonka
keskenämme jaamme, historia jakaa
meidät osakseen, suunsa aukaisee
ja muuta miettimättä hotkaisee
Mitään surematta, liioin toivomatta
lähden liitämään kohti seuraavaa
koettelemusta
levättyäni hetken
musiikissa

Jorma Hyvönen

Jonain päivänä kuutamo
suopea
p a i s t a a
eivätkä linnut
lokki ja kuningaskalastaja
ole
e n n e n kulkeneet
kuutamo
s u o p e a
katselevat taivasta
oli ilta
oli lampi
pohjaton
kaukana olivat kysymykset
tasanne juovikas
ruohoa kasvoi.

Riitta Welroos

Makaan ruohikossa ja kuuntelen:
ruoho kasvaa, solut uusiutuvat,
mikään ei ole samaa kuin hetki sitten, eilen,
viime vuonna.
Lapset kasvaneet matkan päähän
kuin huomaamatta, huomaamatta rapistun,
rapistut, rapistumme yhdessä.
Liike on kaksisuuntainen: muutosvastarinta turhaa.
Ruoho kasvaa, solut uusiutuvat, kunnes
on yö.

Marja-Leena Lyyra-Kukkonen

Puhtaat pilvet

yksitoista kesää kuin kadonnut
kannoin itseni ulos, harteillani
kaikki mihin käteni oli koskenut
en halunnut jättää mitään
vaikkei olisi muutakaan paikkaa
ei muuta tehtävää, merkitystäkään
viimeisen kerran kuljin läpi pihan
jokainen tuuma sormilleni tuttu
jokainen ruusunpiikki ja kärhönnuppu
vielä suljin portin, pysähdyin
kesien määrä oli täynnä
yhä on tallella sanat ja halu solmia lauseita
niinpä menen metsään, tarkistan tutut puut
sivelen rosorunkoja, taputtelen valkeaa tuohta
tervehdin kiviä, jotka olen oppinut tuntemaan
kierrän ruovikon, mietin veden pintaa, sen
virtausta, hyräilen itsekseni, ehkä kuiskaan
varovaisen säkeen ylitse lipuvalle joutsenparille
sitten jonain päivänä kävelen pitemmälle
kaupunkeihin ja puutarhoihin, joista on puhuttu
tai toisena päivänä meren rantaan, tähyän niin
kauas ja niin kauan, etten enää näe mitään
vain valkoisen tyhjyyden, puhtaat pilvet

Riitta Komppa

Aseeminen sylitanssi

Trrr taka taka tak tak viuh kling! Ukkonen
murisee, mylvii. Sähkö oikuttelee, tietokone
tilttaa. Rullaan paperin vanhaan kirjoituskoneeseeni, trrr. Varmistan
marginaalin paikan. Näppäimet steppaavat taka taka tak tak. Vaihdan rivin,
viuh kling!
Kirjaimet steppaavat kiihtyvin askelin. Sormeni lipsahtaa
niiden väliin. Kirjainten varret kerääntyvät sylitanssiin. Irrotan ne toisistaan.
Sormeni
kylpevät musteessa. Hengitän syvään niihin takertunutta tuoksua,
tummaa sielunmessun väriä. Istut viereeni
samalle tuolille. Sähköistyn kosketuksestasi. Soitamme
nelikätisesti runomusiikkiamme taka taka tak tak,
viuh kling!

Riika Helle-Kotka

Me olemme

Vesi,

Meri,

sen keuhkot kuin vanhan haitarin veto
sisäänpäin,
ulospäin,
ulvahdus,

lainehtii edestakaisin vuorovesi joka ei vaihdu,

se jää tänään paikoilleen,
takakenoon, syvä hiljaisuus joka tikittää sisälläni,
sisällämme

veden pitoisuus jossa purjeet nousevat ylös.

Pirjo Kotamäki

Muutos

Kävelen kömpelösti keppiini tukeutuen.
Pieni rakas, viidennen polven ipana,
hyppelee kepeästi edelläni.
Ajatukseni pyrähtelevät sinne tänne,
notkeasti kiepsahtavat sodan jälkeisistä vuosista tähän päivään;
pienelle riittää tämä päivä, tämä maisema, nämä tuoksut,
hallavaturkkinen koira, ja polun muurahaiset,
siinä koko suuri maailma.
Sisällä hän komentaa:
”Istu lattialle, rakennetaan palapeli, pelataan muistipeliä.”
Liu´un sohvalta lattialle ja vasta siinä muistan hämmästellä,
kuinka pääsen ylös.
Milloin tämä muutos, tämä kömpelyys,
kun yhä ajatus juoksee kuin muinoin.
Sormet sentään hyppelevät näppäimillä ja mielikuvitus pilvissä.
Vain tämä fyysinen minä on tuntematon.
Kuinka se muuttui… Huomaamatta.

Ulla Welin

Samassa veneessä – toinen soutaa – toinen huopaa.
Kannon nokassa.
Etsin juuriani.
Älä sammuta kaikkia valoja lähtiessäsi.

Marita Engberg

Loppuvuoden kuukausi-runoja:

Elokuu,
tuoksussas aavistus syksyä
aamunkoissa,
viileyttä vesissä, järvissä, jo´issa,
ja värit viehkeimmät, hehkeimmät,
joita luonto jakaa,
kaikki annit metsän jaat joka puun takaa.
Oi Elokuu, olet Eeva ja omenat puun,
ja suukoilla suljet Adamin suun.

Syyskuu, ahkera ja toimelias niin,
upotat ihmiset puuhiin arkisiin.
Syyskuu, säilöt ja varastoit marjaa ja viljaa,
talven tuloon varustaudut hiljaa.
Villatakin haet jo viileään iltaan,
katseesi luot taivaalle, tähtien siltaan,
tuot tummuvat yöt ja arkiset työt,
katuja reunustavat lamppujen vyöt.

Lokakuu,
sinä myrskyn, loskan ja sateen kuu
sinä myrskyisämpi kuin kukaan muu,
saat kansan sadevaatteisiin kietoutumaan,
sateenvarjojen alle piiloutumaan.
Sinä viimeiset lehdet puista riivit,
takanamme vettä vihmoen hiivit.
Myrskytuulellas hattua, huivia, varjoja vaanit,
sadevedellä täytät ojat ja pihojen saavit.
Oi Lokakuu, sun myötäs
viime pisara kesästä huuhtoutuu.

Marraskuinen maa martona makaa,
aaveet kurkkivat puiden takaa,
pimeys aikaisin laskeutuu,
hopeaansa valaa täysikuu.
Marraskuu koteihinsa ihmiset ajaa,
kaikki kaihtavat pimeän rajaa.
Lukitse oves, sytytä lamppu, ota esille huovat,
lyhdyt hämärään valoa ja turvaa luovat.

Oi Joulukuu, sinä kullan ja punaisen hehkuva kuu,
sinä piparin tuoksu, ja kiireinen juoksu,
ja valkoinen parta ja naurava suu.
Oi Joulukuu, tuot lahjat ja salaisuudet,
rapisevat paperit, pukin odotuksen ikuisuudet,
ja ihmeen: valkoisen joulun,
sekä muistot ja nyyhkeet juhlassa koulun.
Oi Joulukuu…
sun myötäs kaikki hetkeks´ rauhoittuu.

Ulla Welin

olet kaunis
kitaran kielen sävel
olen aina sinun
viimeinen sointusi
White Raven

Varjot ailahtelevat selkäni takana
kun menneisyys
takertuu huomiseen.
Anne Tarsalainen

olen kiitollinen sinusta
sen aikaa
minkä annat elämästäsi
White Raven

Puu-Käpylän sähkökaapeista löytyy Kalevalan tarina

9 770783 776003

Kuvat: Toivo Koivisto

Helsingin Käpylässä toteutettiin vuonna 2020 kaupunginosan 100-vuotisjuhlien kunniaksi iso projekti paikallisten taiteilijoiden voimin. Alueen kaikkiin sähkökaappeihin maalattiin kuvia Kalevalasta. Käpylän kadunnimet ovat Elias-lehdellemmekin nimensä antaneen Elias Lönnrotin keräämästä kansalliseepoksesta, ja se toimikin inspiraation lähteenä. Nyt osa kuvista on vaihtunut sähkökaappien remontin yhteydessä. Uudet kuvat maalattiin kuluneena kesänä.

Kartta Käpylän sähkökaappeihin maalatuista teoksista tallennettiin osoitteeseen https://kapylansahkokaapit.net/

Jutta Kivilompolo: Louhen juhlapuku. Käpylänkujalla, Pohjolan aukion vieressä.

Maria Björklund - Suuri Härkä Käpyläntien ja Väinölänkujan risteyksessä.

Erika Weiste: Sotka, sorea lintu Pohjolankatu 36

Mira Mallius: Marjatta Väinölänkujalla Karjalataloa vastapäätä.